

**KARTTAPOHJAISEN KYSELYN
KÄYTTÄMINEN KAUPPI-
NIIHAMAN JA PYYNIKIN OSAL-
LISTAVASSA TAAJAMAMETSÄ-
SUUNNITTELUSSA**

Päivi Hietala

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2013
Metsätalouden koulutusoh-
jelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Metsätalouden koulutusohjelma

HIETALA, PÄIVI:

Karttapohjaisen kyselyn käyttäminen Kauppi-Niihaman ja Pyynikin osallistavassa taajamametsäsuunnittelussa

Opinnäytetyö 53 sivua, joista liitteitä 6 sivua
Huhtikuu 2013

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä Tampereen asukkaiden ja ulkoilualueiden käyttäjien mielipiteitä ja toiveita Kauppi-Niihaman ja Pyynikin metsänhoitosuunnitelmien uudistamisen tueksi. Keräysmenetelmänä käytettiin karttapohjaista verkkokyselyä. Samalla tutkittiin karttapohjaisen kyselyn toimivuutta metsäsuunnitelmien uudistamisen osallistamisvaiheessa. Kyselyn toivottiin aktivoivan ”hiljaista enemmistöä” ja nuoria, joiden osallistuminen on muutoin vähäistä.

Kyselyt toteutettiin kevään ja alkukesän 2012 aikana. Kyselyiden luomisesta vastasi kaupungin metsäsuunnittelija Sini Miettinen. Kyselyyn vastattiin sijoittamalla kartalle merkki, johon osallistuja saattoi halutessaan liittää kommentin. Merkeillä oli kahdeksan eri statusvaihtoehtoa, joiden avulla osallistuja pystyi osoittamaan palautteensa esimerkiksi metsänhoitotyöstä tai alueen rauhoittamisesta kokonaan toimenpiteiden ulkopuolelle. Valmiiksi sijoitettua karttamerkkiä oli myös mahdollista kommentoida.

Pyynikin kyselyssä karttamerkkejä sijoitettiin 142 kappaletta ja valmiiksi sijoitettua merkkiä kommentoitiin 68 kertaa. Kauppi-Niihaman kohdalla karttamerkkejä sijoitettiin 194 kappaletta ja valmiiksi sijoitettua karttamerkkiä kommentoitiin 123 kertaa. Karttamerkit kommentteineen muokattiin teemakartoiksi, joita visualisoitiin karttakuvina. Tuloksia käytettiin pohjamateriaalina metsäsuunnitelmia uudistettaessa. Lisäksi muille kaupungin yksiköille osoitetut vastaukset koostettiin erillisiksi kartoiksi mahdollisia toimenpiteitä varten. Kyselyyn vastanneiden mielipiteet ja toiveet olivat hyvin toisistaan poikkeavia. Mielipiteiden voimakas ristiriitaisuus ja joidenkin kommenttien karkäs sävy kertoo siitä, että hiljaisen enemmistön aktiivisuus jäi edelleen vähäiseksi. Verkkokyselyyn vastanneiden ikäjakaumaa verrattaessa aikaisemmin tehtyihin metsäsuunnittelun lomakekyselyihin voidaan huomata, että ikäjakauma oli varsin samankaltainen. Nuorten aktiivisuuden lisäämisessä ei myöskään päästy tavoitteeseen.

Mielipiteiden keräämisen ja analysoinnin lisäksi oli oleellista tarkastella verkkoselaimella käytettävän karttapohjaisen kyselyn toimivuutta metsäsuunnittelun osallistamisvaiheessa. Vastausten ristiriitaisuus vaikeutti toiveiden huomioimista metsäsuunnittelussa, lisäksi suuri määrä vastauksista ei varsinaisesti liittynyt metsäsuunnitteluun. Millään muulla menetelmällä ei kuitenkaan voida tuottaa paikkaan sidottua kokemuseräistä tietoa yhtä vähillä resursseilla. Metsäsuunnittelun kannalta oleellinen parannus muihin menetelmiin nähden on se, että kerätyllä palautteella on selkeä osoite. Omana karttatasonaan olevia palautteita voidaan tarkastella suunnittelun yhteydessä esimerkiksi metsikkökuviotasolla, jolloin palautteiden huomioiminen helpottuu.

Asiasanat: osallistaminen, karttapohjainen kysely, taajamametsät, paikkatieto

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Forestry

PÄIVI HIETALA:

Using map based survey in participatory planning of urban forests
Kauppi-Niihama and Pyynikki

Bachelor's thesis 53 pages, appendices 6 pages
April 2013

The purpose of this thesis was to gather feedback from the residents of Tampere and users of recreational areas to the management planning process of Kauppi-Niihama and Pyynikki forests. Feedback gathering was carried out using map-based internet query. As map-based query was used for the first time, it was important to also view the functionality of the query for forest planning.

The query was carried out in spring 2012. Answers were given by placing location marks to the map. It was also possible to leave a comment to the location point. The respondents were able to choose a status for each mark from eight different possibilities. By choosing a status the respondents gave feedback for the forest planning officers of the town of Tampere. It was also possible to comment on an already existing location mark.

The query of Pyynikki collected altogether 210 location marks and comments, Kauppi-Niihama collected 317 marks and comments. The marks and comments were summarized as theme maps. The results were used for renewing the forest management plans. Also, comments directed for other units of the town administration were compiled as separate maps. Opinions and wishes of the respondents were strongly dissenting. As comments were very contradictory and some also sharp-tempered, it is likely that the respondents do not represent the majority of the residents, who are not as keen to take a stand.

As important as the results, was to consider the usability of the map-based web query in participatory forest management planning. The contradiction in results made it difficult to utilize them in forest management planning. Also, several of the answers did not really concern the planning process at all. Nevertheless, a map-based web query is the most efficient method of gathering experimental data that is tied-up to a location. Compared with the other methods, it offers a clear target for the feedback in forest management planning. Owing to separate map layers, it is possible to examine the feedback e.g. in forest stand level, when preparing forest management plans.

Key words: participatory planning, map-based internet query

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TAAJAMAMETSÄT	8
2.1	Taajamametsän määritelmä	8
2.2	Taajamametsien merkitys	8
2.3	Lainsäädäntö ja maankäyttö.....	9
2.3.1	Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus.....	9
2.3.2	Kaavoituksen vaikutus metsänhoitoon.....	10
2.3.3	Luonnonsuojelulaki ja taajamametsät	10
3	TAAJAMAMETSIIEN HOIDON SUUNNITTELU	12
3.1	Taajamametsien hoidon suunnittelun toimintakenttä	12
3.2	Suunnitteluprosessi	12
3.3	Osallistaminen	13
4	PAIKKATIETO OSALLISTAMISESSA.....	15
4.1	Paikkaan sidottua tietoa	15
4.2	Osallistaminen karttapohjaisilla kyselyillä	16
5	TAMPEREEN KAUPUNGINMETSIIEN HOIDON TOIMINTAMALLI.....	17
5.1	Mansen Mettät – Voimavara ja Mahdollisuus	17
5.2	Osallistaminen Tampereen kaupungin metsien hoidon suunnittelussa	17
6	PYYNIKKI.....	19
6.1	Luonnonsuojelualue keskellä kaupunkia	19
6.2	Kaavoitus ja luonnonsuojelualue	20
6.3	Pyynikin luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma.....	20
7	KAUPPI-NIIHAMA	21
7.1	Tamperelaisten henkireikä.....	21
7.2	Kaavoitus ja metsien hoidon suunnittelu	22
8	TUTKIMUSAINEISTO	23
8.1	Karttapohjainen verkkokysely	23
8.2	Kartoittaja.fi.....	23
8.3	Kauppi-Niihaman ja Pyynikin kyselyt.....	24
9	TUTKIMUSMENETELMÄT	26
9.1	Aineiston käsittely paikkatietojärjestelmässä	26
9.2	Kartta-aineistot.....	26
9.3	Tuloksista teemakartoiksi	28
10	KYSELYN TULOKSET.....	29
10.1	Pyynikin vastaajien taustatiedot.....	29
10.2	Pyynikin karttamerkit	32

10.2.1 Epämiellyttävä paikka.....	33
10.2.2 Hieno maisema.....	33
10.2.3 Hoitoa vaativa metsikkö.....	34
10.2.4 Kohde on hyvä tällaisenaan	34
10.2.5 Mielipaikka	35
10.2.6 Näkymän avartaminen tarpeen.....	35
10.2.7 Parantamista vaativa muu kohde.....	35
10.2.8 Parantamista vaativa rakenne tai reitti	36
10.3 Kauppi-Niihaman karttamerkit	36
10.3.1 Epämiellyttävä paikka.....	37
10.3.2 Hieno maisema.....	38
10.3.3 Hoitoa vaativa metsikkö.....	38
10.3.4 Kohde on hyvä tällaisenaan	38
10.3.5 Mielipaikka	39
10.3.6 Näkymän avartaminen tarpeen.....	39
10.3.7 Parantamista vaativa muu kohde.....	39
10.3.8 Parantamista vaativa rakenne tai reitti	40
11 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	41
11.1 Tutkimukseen osallistuneiden toiveita ja mielipiteitä	41
11.2 Kyselyn onnistuminen	43
11.3 Tulosten käsittelyn haasteet	44
11.4 Kehitysehdotuksia.....	45
LÄHTEET.....	47
LIITTEET	48
LIITE 1. Teemakartta Pyynikki ”Teitä ja rakenteita koskevat karttamerkit”	48
LIITE 2. Teemakartta Kauppi-Niihama ”Metsänhoitoon liittyvät karttamerkit Soukonvuoren ympäristössä”	49
LIITE 3. Teemakartta Kauppi-Niihama ”Näkymän avartaminen tarpeen”.....	50
LIITE 4. Teemakartta Pyynikki ”Parantamista vaativa muu kohde”	52
LIITE 5. Kauppi-Niihaman teemakartta ”Kohde on hyvä tällaisenaan”.....	53

1 JOHDANTO

Suurin osa suomalaisista asuu kaupungeissa tai kuntien taajama-alueilla. Asutusalueilla sijaitsevia taajamametsiä suomalaiset pitävät suorastaan itsestäänselvyytenä. On totuttu siihen, että metsä on lyhyen kävelymatkan päässä kotiovelta. Taajamametsien merkitys on muuttunut hyödykkeitä, kuten polttopuuta ja puunmyyntituloja tarjoavasta talousmaasta ihmisten hyvinvointia ja luonnon monimuotoisuutta ylläpitäväksi virkistysympäristöksi. Taajamametsien hoidossa tulisi pyrkiä suunnitelmallisuuteen, avoimuuteen, asukkaiden monipuoliseen osallistamiseen ja erilaisten käyttötapojen ja arvojen yhteensovittamiseen.

Tampereen kaupungin metsien käyttöä ja hoitoa ohjaa vuonna 2009 valmistunut toimintamalli. Toimintamallissa on määritelty kaupungin metsien hoitoa ja käyttöä koskevat tavoitteet vuosiksi 2009–2020. Tampereen kaupunki korostaa metsien hoidossa ja käytössä kuutta eri osa-aluetta:

1. Metsien monikäyttöisyyttä, viihtyisyyttä, turvallisuutta ja terveyttä edistävää vaikutusta
2. Metsien monimuotoisuutta ja toimivaa ekologista verkostoa
3. Metsämaiseman elämyksellisyyttä ja metsien kulttuuriarvoja
4. Metsien elinvoimaisuutta ja muutokseen sopeutumista
5. Metsien hoidon toimintatapojen avoimuutta, vuorovaikutusta ja erilaisten metsien käyttäjien tarpeiden huomioimista
6. Metsien hoidon ja käytön perusteltua taloudellisuutta.

Toimintamallin keskeisimpänä tavoitteena on varmistaa metsäsuunnitelmien sisällön laatua, linjata vuorovaikutuksen järjestämistä metsiin liittyvien hankkeiden yhteydessä sekä tehdä kaupungin metsien hoitoon liittyviä toimintatapoja tutuksi kuntalaisille ja sidosryhmille. Toimintamallin mukaisesti tehtyjen metsäsuunnitelmien lisäksi metsien hoitoa ja käyttöä ohjaa viheralueiden hoitoluokitus, joka määrittää eri metsäalueille oman pääkäyttötarkoituksen. Hoitoluokituksen määrittämiseen vaikuttavat oleellisesti maankäyttösuunnitelmat. Viheralueiden hoitoluokituksen avulla pystytään paremmin huomioimaan metsien käytölle ja hoidolle asetettuja tavoitteita. (Tuominen 2009.)

Tampereen kaupunki haluaa korostaa metsien hoidon suunnittelussa ja käytössä avoimuutta, vuorovaikutusta ja erilaisten käyttötapojen huomioon ottamista. Asukasyhteistyö ja sidosryhmien huomioiminen on oleellinen osa metsäsuunnitelmien tekoa. Asukkaiden osallistamiseen on pyritty käyttämään monipuolisesti erilaisia osallistamistapoja, jotta mahdollisimman monen asukkaan mielipiteet tulisivat esille metsäsuunnitelmia tehtäessä. Osallistamistapoina on käytetty internet- ja kirjekyselyitä, keskustelutilaisuuksia, maastokävelyitä ja -katselmuksia. Osallistamistapojen valintaan vaikuttaa suunnittelualue. Eri osallistamistavat tavoittavat erilaisia kuntalaisia, ja siksi onkin tärkeää mahdollistaa monipuolinen osallistuminen aluesuunnitteluun. (Tuominen 2009.)

Tampereen kaupunki aloitti Pyynikin ja Kauppi-Niihaman metsäsuunnitelmien uudistamisen vuonna 2012. Yhdeksi asukkaiden osallistamismenetelmäksi valittiin karttapohjainen verkkokysely, koska haluttiin kerätä paikkaan sidottuja mielipiteitä ja kommentteja metsäsuunnitelman uudistamisen tueksi. Lisäksi koettiin myös, että tämänkaltaisen osallistamismenetelmän avulla olisi mahdollista kerätä kommentteja sellaisiltakin asukkailta, jotka eivät vastaa tavanomaisiin kyselyihin. Verkkokyselyn toivottiin aktivoivan muutoin passiivista ”hiljaista enemmistöä” sekä nuoria osallistumaan metsäsuunnitteluun. Tämän työn tarkoituksena oli arvioida sähköisen, internetissä tehtävän paikkatietopohjaisen kyselyn hyödyllisyyttä osallistamisvälineenä. Työn tilaajana oli kaupungin metsätalouspäällikkö Anne Tuominen.

2 TAAJAMAMETSÄT

2.1 Taajamametsän määritelmä

Taajamametsällä tarkoitetaan kuntien ja kaupunkien asutuksen keskellä tai välittömässä läheisyydessä olevaa metsää, jonka kasvillisuus on säilynyt luontaisena tai luontaisen kaltaisena. Rakennettuja puistoalueita sekä katujen varsilla ja korttelien välissä kasvavia istutettuja puita ei lueta taajamametsiksi. Rakentamisen myötä pirstoutuneet yhtenäiset metsäalueet ovat synnyttäneet asutusten keskelle yleisesti ottaen varsin pieniä metsäalueita, jotka niin hoidoltaan kuin kasvillisuudeltaan poikkeavat tavanomaisesta talousmetsästä. Pääsääntöisesti taajamametsän omistaa kunta, mutta myös seurakunnat, valtio ja yksityiset henkilöt omistavat taajama-alueiden metsiä. (Hamberg, Löfström & Häkkinen 2012, 10.)

2.2 Taajamametsien merkitys

Yli 80 % Suomen väestöstä asuu taajamissa. Valtaosa kaupunkien ja kuntien viheralueista on taajamametsiä, joiden tärkeys korostuu, mitä tiiviimmäksi ympärillä oleva asutus on rakennettu. Taajamametsillä on suora vaikutus asukkaiden hyvinvointiin. Ne vähentävät melua, sitovat pölyä ja muokkaavat maisemaa miellyttävämmäksi. (Hamberg ym. 2012, 14.) Taajamametsissä urheillaan niin juosten, pyöräillen kuin sauvakävellessä. Siellä ulkoilutetaan lemmikkieläimiä, seurataan lintuja tai virkistäydytään muuten vain. Usealle asukkaalle taajamametsät ovat lähin, joissakin tapauksissa ainoa, mahdollisuus päästä kosketuksiin metsäluonnon kanssa. Tämän vuoksi olisikin tärkeää, että maankäytön suunnittelussa huomioitaisiin taajamametsien tärkeys alueen asukkaille.

On yleisesti tunnustettu, että taajamametsät vähentävät asukkaiden stressiä ja edistävät psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia. Taajamametsät vaikuttavat myös taloudellisesti: ne kohottavat asuntojen hintoja siellä, missä taajamametsä on asunnon vieressä tai välittömässä läheisyydessä. Taajamametsillä on myös oma merkityksensä metsäluonnon monimuotoisuudelle. Taajamametsiä hoidetaan usein pienipiirteisesti, maisema- ja virkistysarvot huomioiden, mikä tekee taajamametsistä yleensä puulajikoostumukseltaan ja

puiden ikäjakaumaltaan monipuolisempia kuin mitä talousmetsät ovat. (Hamberg ym. 2012, 14.)

2.3 Lainsäädäntö ja maankäyttö

Taajamametsän käsitettä ei ole erikseen määritetty lainsäädännössä. Taajamametsiä koskevat samat määräykset ja lait kuin muitakin metsiä. Taajamametsien hoitoon ja käyttöön vaikuttavista laeista tärkeimpiä ovat maankäyttö- ja rakennuslaki, metsälaki, luonnonsuojelulaki ja laki kuntien ympäristönsuojelusta. (Hamberg ym. 2012, 44.)

2.3.1 Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus

Taajamametsät sijaitsevat lähes poikkeuksetta joko yleis- tai asemakaava-alueella. Yleiskaava ohjaa yleispiirteisesti kunnan tai sen osan maankäyttöä. Alueilla, joilla ei ole voimassa olevaa asemakaavaa, yleiskaava voi myös suoraan ohjata maankäyttöä ja rakentamista. Yleiskaavaa voidaan myös tarvittaessa tarkentaa osayleiskaavaksi sellaisilla alueilla, jotka vaativat yleiskaavaa tarkempaa ohjeistusta maankäyttöön. Asemakaava on taas yleiskaavan pohjalta tehty, tarkempi ja yksityiskohtaisempi suunnitelma alueen rakentamiseen ja kehittämiseen. Yleiskaavan ja asemakaavan laatii ja hyväksyy kunta. Kaavoituksen valmistelun tulee olla avointa ja vuorovaikutteista niiden kanssa, joiden elämään kaavoitus vaikuttaa. (Hamberg ym. 2012, 44–47.)

Kaavojen aluevarausmerkinnöillä osoitetaan tietyn alueen pääasiallinen käyttötarkoitus. Kuitenkaan pelkän kaavamerkinnän perusteella ei voida osoittaa, onko kyseessä taajamametsä. Kaavamerkinnän lisäksi vaikuttaa myös kohteen sijainti asutukseen nähden. Yleis- ja asemakaavassa taajamametsää voidaan merkitä esimerkiksi seuraavilla aluevarausmerkinnöillä: M (maa- ja metsätalousvaltainen alue), MY (maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja), V (virkistysalue), VL (lähivirkistysalue) ja SL (luonnonsuojelualue). (Hamberg ym. 2012, 46.)

2.3.2 Kaavoituksen vaikutus metsänhoitoon

Metsälain voimassa olo riippuu alueen kaavamuodosta ja -merkinnästä. Metsälaki ei ole voimassa esimerkiksi kaavojen suojelualueilla, asemakaava-alueilla silloin, kun alue on osoitettu johonkin muuhun tarkoitukseen kuin maa- tai metsätalouteen, tai alueilla, joilla on toimenpiderajoitus. Kaikissa kaavatyypeissä voi olla suojelumääräyksiä, joilla varjellaan esimerkiksi maisemaa, erityisiä luontoarvoja tai rakennettua ympäristöä. Yleiskaavassa voidaan määrätä, että toimenpiteitä, jotka muuttavat maisemaa, esimerkiksi puiden kaatamista, ei saa tehdä ilman maisematyölupaa. Tällöin alueella on voimassa toimenpiderajoitus. Maisematyöluva vaaditaan myös asemakaava-alueella sekä alueilla, jonne kunta tai ELY-keskus on asettanut toimenpiderajoituksen esimerkiksi kaavoittamisen vuoksi. Maisematyöluva ei tarvita silloin, kun tehdään vaikutuksiltaan vähäisiä toimenpiteitä, suoritetaan yleis- ja asemakaavan toteuttamisen vuoksi tarpeellisia töitä tai myönnetyn rakennus- tai toimenpideluvan mukaisia töitä. Maisematyöluva ei myöskään tarvita silloin kun tehdään hyväksytyyn tiesuunnitelmaan perustuvia toimenpiteitä tai vahvistetun kunnallisteknisen suunnitelman toteutusta. (Hamberg ym. 2012, 47-49.)

Se, milloin toimenpiteet ovat vähäisiä, voi vaihdella kaavamerkintöjen sisällä. Maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla taimikonhoitoa, harvennushakkuita ja pienehköjä uudistushakkuita voidaan pitää vähäisinä, mutta virkistysalueilla vähäisen toimenpiteen raja ylittyy herkemmin. Maisematyöluvan tarve on aina hyvä selvittää kunnasta. Maisematyöluva on voimassa kolme vuotta, mutta suunnitelmallisessa metsätaloudessa sen voi hankkia kaikille metsäsuunnitelman mukaisille hoitotoimenpiteille samalla kertaa. Tällöin lupa on voimassa kymmenen vuotta. (Hamberg ym. 2012, 47-48.)

2.3.3 Luonnonsuojelulaki ja taajamametsät

Luonnonsuojelulain tavoitteena on ylläpitää luonnon monimuotoisuutta, vaalia luonnonkauneutta ja maisema-arvoja, tukea luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävästä käytöstä, lisätä yleistä luontoharrastusta ja luontotuntemusta sekä edistää luonnontutkimusta. Luonnonsuojelulain suojeltuja luontotyyppisiä ei saa muuttaa niin, että luontotyyppien ominaispiirteiden säilyminen vahingoittuu. Luonnonsuojelulain mukaisia suojeltuja luontotyyppisiä ovat

1. luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
2. pähkinäpensaslehdot
3. tervaleppäkorvet
4. luonnontilaiset hiekkarannat
5. merenrantaniityt
6. puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit
7. katajakedot
8. lehdesniityt sekä
9. avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut tai puuryhmät.

Näiden lisäksi laissa säädetään rauhoitetuista eläin- ja kasvilajeista, erityisesti suojeltavista lajeista sekä EU:n luontodirektiivin liitteiden IV(a) ja IV(b) eläin- ja kasvilajien suojelemisesta. Luonnonsuojelulain perusteella suojelluilla metsäalueilla saa tehdä toimenpiteitä ainoastaan ELY-keskuksen hyväksymän erillissuunnitelman mukaan.

(Luonnonsuojelulaki 1996.)

3 TAAJAMAMETSIIEN HOIDON SUUNNITTELU

3.1 Taajamametsien hoidon suunnittelun toimintakenttä

Taajamametsissä kohtaa moninainen virkistyskäyttö, maisema-arvot, metsäluonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriarvojen suojeleminen sekä mahdollinen taloudellinen hyötyminen puunmyyntitulojen kautta, tavalla joka haastaa taajamametsien käyttöä ja hoitoa suunnittelevia. Erilaisten käyttötapojen ja luontoarvojen vaalimisen huomioiminen vaatii taitavia metsäammattilaisia, jotka osaavat suunnitella metsien hoitoa ja käyttöä siten, että taajamametsät säilyvät käyttötarkoituksensa mukaisina. Taajametsien hoidossa on huomioitava myös kunnan asukkaiden mielipiteet ja toiveet metsänhoidolle. Asukkaiden ja sidosryhmien osallistamisen lisäksi kunnan omien eri hallinnonalojen tulisi osallistua metsäsuunnitteluun. Tällöin voitaisiin huomioida jo varhaisessa vaiheessa esimerkiksi kaavamuuostosten ja rakentamisen aiheuttamia vaikutuksia metsiin. (Hamborg ym. 2012, 52-53.)

Taajamametsien muut arvot menevät usein taloudellisen hyödyn edelle, kunnat harvoin painottavat puuntuotantoa taajamametsissä. Taajamametsien hoidossa pyritään usein pienipiirteisyyteen ja metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja lisäämiseen. Talousmetsämäinen hoito on harvinaisempaa taajamametsissä. Taajamametsien hoidon suunnittelu on usein monitavoitteista, erot painotusten suhteen ovat kuntakohtaisia. Taajametsien kohdalla puhutaan usein käyttöpaineista, jotka syntyvät eri käyttömuotojen ristiriidoista; toinen käyttömuoto on ristiriidassa toisen kanssa. Kilpailu käyttömuotojen välillä on harvoin suoraviivaista. On vaikeaa nimetä käyttömuotoja yksiselitteisesti kilpailviksi tai toisiaan täydentäväksi. On täysin tapauskohtausta miten käyttöpaineet todentuvat. (Hamborg ym. 2012, 55.)

3.2 Suunnitteluprosessi

Taajamametsien hoidon suunnitteluprosessi voidaan tyypillisesti jakaa kolmeen eri osaan, strategiseen, taktiseen ja operatiiviseen suunnitteluun. Metsäsuunnittelun strategiasolla määritetään suuntaviivat sille, mitä ylipäätään metsältä halutaan ja mihin suuntaan suunnittelualan metsiä halutaan kehittää. Kunta voi määrittää strategiset

painopisteet metsänhoidolle, joiden pohjalta suunnittelua lähdetään toteuttamaan. Taktisella suunnittelulla tarkoitetaan varsinaista metsikkökuviokohtaista suunnittelua, jossa yleensä tehdään metsäsuunnitelma seuraavalle kymmenvuotiskaudelle. Operatiivisessa suunnittelussa toteutetaan metsäsuunnitelman mukaisia toimenpiteitä, esimerkiksi yksittäisiä hakkuita. (Hamberg ym. 2012, 55.)

3.3 Osallistaminen

Asukkaiden ja sidosryhmien osallistaminen metsäsuunnitteluun on hyvin tärkeä osa suunnitteluprosessia. Osallistamalla lisätään kunnan päätöksenteon avoimuutta sekä kehitetään yhteistyötä asukkaiden ja kunnan asiantuntijoiden välillä. Osallistamisen tarkoituksena on usein tutkia ja kerätä asukkaiden asenteita, mielipiteitä ja toiveita. Samalla edistetään demokraattista päätöksentekoa. Asukkaiden ja asiantuntijoiden välisellä tiedonvaihdolla mahdollistetaan sellaisen tiedon kerääminen, joka ei välttämättä muuta kautta tulisi ilmi. Asukkaidenasiantuntemusta ei pidä väheksyä. Osallistamisella pysytään myös lisäämään asukkaiden tietoutta ja tätä kautta ymmärrystä esimerkiksi metsänhoitoon liittyvistä toimenpiteistä. Osallistaminen toimii eräänlaisena selkänäojana tehdyille suunnitelmille ja toimenpiteille. Suunnitteluprosessiin osallistuvien roolit voivat vaihdella päätöksentekijästä informaation vastaanottajaan. Suunnittelussa voidaan käyttää tietoa vaihtavaa, vuorovaikutteista tai yhteistoiminnallista lähestymistapaa (Hamberg ym. 2012, 65-66). Joissakin suunnitteluhankkeissa tietoa vaihtava osallistamistapa riittää. Toisissa tapauksissa tarvitaan enemmän vuorovaikutusta suunnittelijan ja osallisten välillä. Oikeiden osallistamismenetelmien valitseminen onkin yksi metsäsuunnitteluprosessin haasteista. (Mikkola ym. 2008.)

Kirjo osallistamistapojen käytössä on varsin suuri. Kunnissa järjestetään asukasilloja ja maastokävelyitä. Asukaskyselyitä tehdään niin postitetuilla paperilomakkeilla, sähköpostikyselyillä kuin internetissä täytettävillä kaavakkeilla. Viime aikoina myös internetissä käytettävät karttapohjaiset kyselyt ovat yleistyneet. Usein suunnitteluprosessissa on käytettävä useita eri osallistamismenetelmiä, jotta erilaisten osallisten mielipiteet saataisiin kuuluviin. Esimerkiksi asukasilloissa keskustelu kääntyy varsin usein epäolennaisiin aiheisiin ja siellä kuullut mielipiteet harvoin edustavat alueen yleistä mieltä. Tiedon vaihtamisen ja tilanteen tarjoaman suoran kontaktin vuoksi tämänkaltaiset tilaisuudet ovat kuitenkin tärkeitä. Osallistaminen on aikaa vievää ja sitoo suuren

määrän suunnitteluun käytettävistä resursseista. Kyselyiden tulosten käsittely, asukasiltojen ja maastokävelyiden järjestämiseen ja palautteen keräämiseen käytetty aika tulisi olla tasapainossa suunnitteluprosessiin saadun tietomäärän kanssa. Jotta osallistamiseen uhratut resurssit palvelisivat sille asetettuja tavoitteita mahdollisimman hyvin, on tärkeää, että osallistamiseen valitaan oikeat menetelmät ja tavat. (Mikkola ym. 2008.).

4 PAIKKATIETO OSALLISTAMISESSA

4.1 Paikkaan sidottua tietoa

Paikkaan sidotun tiedon tärkeys korostuu taajamametsien suunnittelussa. Perinteisten metsäsuunnitteluun tietotarpeiden, kuten puuston iän, tilavuuden, puulajisuhteiden ja tärkeiden luontokohteiden lisäksi, taajamametsäsuunnittelun tueksi tarvitaan tietoa maisema-arvoista, virkistyskäytöstä, asukkaiden metsänkäyttötottumuksista ja mielipiteistä. Viime vuosien aikana paikkatieto-ohjelmien ja niihin liittyvien suunnittelu- ja visualisointityökalujen kehitys on ollut nopeaa. (Hamberg ym. 2012, 67).

Kahila ja Kyttä (2006) jakavat tutkimusraportissaan paikkatiedon ”kovaan” ja ”pehmeään”. Kovalla paikkatiedolla tarkoitetaan suunnittelijoiden käytössä olevaa virallista tietoa, metsäsuunnittelijoiden tapauksessa edellisessä kappaleessa mainittuja puustotunnuksia. Pehmeällä paikkatiedolla tarkoitetaan asukkaiden kokemusperäistä tietoa jolle on annettu osoite. Paikallistetun kokemusperäisen tiedon yhdistäminen ”virallisempaan” tietoon avaa uusia mahdollisuuksia asukkaiden palautetiedon ja paikkojen välisen ominaisuuksien vertailuun ja analysointiin. (Kahila & Kyttä 2006, 10).

Paikkatiedon ydin on erilaisissa analyyseissa ja visualisoinneissa, joiden avulla pystytään lisäämään maantieteellisen tiedon arvokkuutta suunnittelulle ja päätöksenteolle. Analysoimalla paikkatietoa voidaan tuoda esille asioita, jotka muutoin olisivat huomaamattomia. Analyyseilla ja visualisoinneilla lisätään paikkatiedon arvokkuutta ja muokataan sitä helppokäyttöisemmäksi. (Longley, Goodchild, Maguire & Rhind 2005.) Taajamametsien käytön ja hoidon suunnittelun näkökulmasta asukkailta saadun kokemusperäisen tiedon kytkeytyminen paikkaan mahdollistaa palautetiedon viemisen omaa karttatasonaan suoraan paikkatietojärjestelmään. Asukkaiden palautteen kohdentaminen on helpompaa, kun toiveilla ja mielipiteillä on selkeä osoite. Tietoja yhdistelemällä voidaan selvittää esimerkiksi pitävätkö asukkaat epämiellyttävänä tietentyyppejä metsiä.

4.2 Osallistaminen karttapohjaisilla kyselyillä

Verkkoselainkäyttöisellä karttapohjaisella kyselyllä mahdollistetaan paikkaan kytketyn tiedon kerääminen asukkailta ja sidosryhmiltä. Osallistujien näkökulmasta verkossa käytettävät karttakyselyt tuovat helpon vaikutuskanavan, joka ei ole sidottu aikaan tai paikkaan. Karttakyselyihin pystyy vastaamaan anonyymisti, mikä madaltaa kynnystä entisestään. Suunnittelijoiden näkökulmasta karttapohjaiset kyselyn edut ovat osallistujamäärien kasvussa, palautetiedon hyödyntämisen helppoudessa ja tiedon paikkaan kytkeytymisessä. (Kahila & Kyttä 2006).

Karttapohjaiset palautejärjestelmät voivat olla joko jatkuvasti käytettävissä olevia, jolloin asukas voi jättää paikkaan sidottua palautetta aina halutessaan tai määräaikaista kyselyitä esimerkiksi kaavoituksen osallistamisvaiheessa. Jyväskylän kaupungilla on käytössä jatkuva palautekysely, jonka avulla asukas pystyy kysymään tai antamaan palautetta haluamalleen kaupungin työntekijälle. Palautekyselyyn on liitetty kartta, jonne palautteen antaja pystyy merkkäämaan pistemäisen tai aluemaisen kohteen, johon annettu palaute kytkeytyy. (Palautepalvelu 2010). Helsingin kaupungilla on käytössä Kerro-kartalla-vuorovaikutuspalvelu, jolla kaupungin eri virastot julkaisevat karttapohjaisia kyselyitä eri alueista ja aiheista. Kyselyitä on järjestetty muun muassa liikenneturvallisuudesta, aluesuunnittelusta ja katutaidepaikkojen sijainneista. Palvelu mahdollistaa myös vuorovaikutuksen osallistujien kesken, mikä ei ole mahdollista perinteisissä palautelomakekyselyissä. (Kerrokartalla 2010.)

5 TAMPEREEN KAUPUNGINMETSIIEN HOIDON TOIMINTAMALLI

5.1 Mansen Mettät – Voimavara ja Mahdollisuus

Vuonna 2009 julkaistu Tampereen kaupungin metsien hoidon toimintamalli Mansen Mettät – Voimavara ja Mahdollisuus on strategiatason linjaus, jonka tarkoituksena on ohjata kaupungin omistamien metsien käyttöä ja hoitoa pitkällä tähtäimellä. Toimintamalli sisältää kuvauksen kaupungin metsien tilasta vuonna 2008 sekä tavoitetilan vuodelle 2020. Toimintamallin tärkein tehtävä on ohjata metsäsuunnitelmien valmistelua sekä toimenpiteiden toteutusta. Yhtenäiset ohjeet metsäsuunnitelmien valmistelulle ovat tarpeen, koska suunnitelmia tullaan tilaamaan metsäalan eri toimijoilta. Toimintamalli jakaa myös tietoa olemassa olevista metsien hoitoon liittyvistä käytänteistä Tampereen kaupungin asukkaille ja muille sidosryhmille. Toimintamallilla pyritään säilyttämään metsien monikäyttöisyys, huomioimaan käyttäjien tarpeet metsien ominaisuuksien suhteen sekä turvata moninaiselle käyttäjäkunnalle elämysellinen ja vaihteleva metsäluonto. (Tuominen 2009.)

Toimintamalli tehtiin yhteistyössä kaupungin eri metsiin liittyvien hallintokuntien kesken ja itse valmistelusta vastasi kiinteistötoimi. Lisäksi toimintamallin valmisteluun muodostettiin osallisryhmä, joka koostui ilmoittautuneiden järjestöjen ja yhdistysten edustajista. Mielipiteitä valmistelun tueksi kerättiin keväällä 2008. Keväällä 2009 toimintamalliluonnos oli nähtävillä ja kommentoitavissa kaupungin internetsivuilla ja palvelupiste Frenckelissä. Toimintamallin toteutumisesta ja sen seuraamisesta vastaa kaupungin kiinteistötoimi. (Tuominen 2009.)

5.2 Osallistaminen Tampereen kaupungin metsien hoidon suunnittelussa

Toimintamallin mukaisesti kaupungin metsien hoidon suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa asukkaiden ja sidosryhmien kanssa. Menetelmät osallistamiseen vaihtelevat alueittain, mutta tavoitteena on taata helpot ja joustavat mahdollisuudet ottaa osaa suunnitelmien valmisteluun. Yleisimpiä Tampereen kaupungin käyttämiä osallistamismenetelmiä ovat posti- ja internetkyselyt, maastokävelyt sekä keskus-

telutilaisuudet. Sidosryhmät pyritään ottamaan suunnitteluun mukaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Tuominen 2009.)

Tampereen kaupunki tiedottaa suunnittelun aloittamisesta, luonnosten nähtävillä olosta sekä suunnitelmien sisällöstä aktiivisesti esimerkiksi lehdistötiedottein. Myös kaupungin internet-sivut ovat tärkeä tiedotuskanava. Metsäsuunnitelmaluonnokset asetetaan nähtäväksi ja kommentoitavaksi kaupungin internetsivuille ja Palvelupiste Frenckeliin sekä tarvittaessa myös muuhun julkiseen tilaan. (Tuominen 2009.)

6 PYYNIKKI

6.1 Luonnonsuojelualue keskellä kaupunkia

Pyynikin harju on merkittävä osa Tampereen kantakaupungin identiteettiä. Kilpikaar-naiset männyt, karut, kallioiset näköalapaikat, rinteiden alaosien vehreät lehdot, Pyhä-järven rantamaisemat, harjun päällä olevaa näkötornia ja sen kuuluisaa munkkikahvilaa unohtamatta, houkuttelevat paikalle runsaasti kaupunkilaisia niin läheltä kuin kaukaa. Samoista syistä Pyynikki on myös merkittävä turistikohde Tampereella.

Pyynikki on osa yli 200 km pitkää harjumuodostelmaa, joka alkaa Salpausselältä ja jat-kuu Kankaanpäähän. Pyynikin harju on muodostelman korkein. Korkeutta merenpin-nasta on 160 m ja harjun eteläpuolella olevan Pyhäjärven pinnasta 80 m. (Pyynikki, 2009.) Pyynikin harju rajautuu eteläpuoleltaan kapean kankaan kautta Pyhäjärveen, pohjoispuolella siintää Näsijärvi. Eteläpuolella vanhan trikootehtaan ympäristöön on rakennettu kerrostaloja, lisäksi alueella toimii muun muassa hotelli, uimaranta, kesäteat-teri ja urheiluopisto. Harjun itäpuolella rakennuskanta on väljempää, muodostuen pää-osin vanhoista puisista omakotitaloista. Karumpi harjualue on säästynyt rakentamatto-mana, lukuun ottamatta itä-länsi suunnassa harjua halkovia autoteitä ja harjun laella sijaitsevaa, näkötornia joista ensimmäinen tuhoutui vuoden 1918 taisteluissa. (Pyynikin luonnonsuojelualue 2003.) Uusi näkötorni paikalle rakennettiin vuonna 1929 (Pyynikin näkötornin kahvila 2011).

Pyynikkiä käytetään erittäin runsaasti ulkoiluun ja virkistäytymiseen. Alueella ulkoil-laan niin kävellen kuin juosten. Talvella 3 kilometrin mittaiselle valaistulle kuntopolulle tehdään latu. Luonnonsuojelualueen statuksen turvin Pyynikin kasvillisuus ja muu luon-to on suojeltu. Runsaan virkistyskäytön vuoksi alueen maanpinta on kuitenkin paikoin erittäin kulunutta ja esimerkiksi varpukasvillisuus on hävinnyt paikoin kokonaan. Vuo-desta 1993 maanpinnan hoitoon ja kulumisen estämiseen on kiinnitetty huomiota erilli-sen maanpinnan hoitosuunnitelman mukaisesti. Kulumista ja kasvilajiston monipuoli-suuden supistumista pyritään estämään ohjaamalla ihmisten kulkua kestävämmille rei-teille ja suojelualuetta reunustaville alueille. (Pyynikin luonnonsuojelualue 2003.)

6.2 Kaavoitus ja luonnonsuojelualue

Pyynikin harjuaalue on osoitettu sekä osayleiskaavassa että asemakaavassa luonnonsuojelualueeksi. Kooltaan 49,6 hehtaarin luonnonsuojelualueen lisäksi Pyynikkiin kuuluu lähivirkitysalueiksi kaavoitettuja alueita 32 hehtaaria. Lähivirkistysalueet toimivat suojavaöhykkeinä varsinaisen luonnonsuojelualueen ympärillä. (Pyynikki 2009.)

Pyynikin harjun luonnonsuojelualue perustettiin vuonna 1993. Alue rajautuu itäpuolella asuinalueeseen ja Eteläpuistoon, eteläpuolta rajaa Pyhäjärvi, hotellin ja alueen kerrostalojen lähivirkistysalueet sekä Pyynikintie. Lännessä luonnonsuojelualueen raja kulkee Varalan urheiluopiston, tonttien, Pyynikintien ja urheilukentän reunaa pitkin. Pohjoisosassa alue rajautuu Pispankatuun ja Tahmelantiehen. Pääosa on yhtenäistä aluetta, lukuun ottamatta harjun päällä sijaitsevaa osayleiskaavassa tekniselle huollolle varattua aluetta sekä julkisen hallinnon ja palvelujen aluetta jossa näkötorni sijaitsee. Pyynikin luonnonsuojelualueen tarkoituksena on suojella harjuluonnolle tyypillistä kasvillisuutta, vanhoja järeitä metsiä sekä erityisiä metsäluontotyypppejä. Lisäksi halutaan turvata merkittävän maisema-alueen sekä ulkoilu- ja virkistysalueen säilyminen. (Pyynikin luonnonsuojelualue 2003.)

6.3 Pyynikin luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Pyynikin käyttöä ja hoitoa ohjaa Pyynikin luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma, joka tehdään aina kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. Luonnonsuojelustatus ei estä Pyynikin käyttämistä virkistys-, opetus- ja matkailukohteena, mutta alueen hoidossa on kiinnitettävä enemmän huomioita kasvilajiston monipuolisuuden säilymiseen sekä maapohjan kulumisen estämiseen. Alueen luonnonsuojelustatuksen vuoksi on hoito- ja käyttösuunnitelmassa tehtäväksi esitetyt toimenpiteet hyväksyttävä ELY-keskuksessa. (Pyynikki 2009).

7 KAUPPI-NIIHAMA

7.1 Tamperelaisten henkireikä

Kauppi-Niihama on suuren kokonsa, vähäisen asutuksensa ja sijaintinsa vuoksi epäilemättä yksi tärkeimpiä viher- ja virkistysalueita Tampereella. Pinta-alaltaan yli 1 000 hehtaarin alue rajautuu pohjoisessa Näsijärveen, idässä tiehen nro 9, etelässä Teiskon-tiehen ja lännessä Lapin ja Petsamon kaupunginosiin. Alueen länsiosaa määrittää urheilupuisto, jossa on muun muassa jalkapallokenttiä ja vinttikoirarata. Itäosa on pääosin yhtenäistä virkistysmetsää ulkoilureitteineen ja polkuineen, mutta alueelta löytyy myös varsin koskematonta metsäluontoa. Valaistuja ulkoilu- ja hiihtoreittejä on noin 32 km. Kauppi-Niihaman lähikäyttäjäpiiriin kuuluu noin 36 000 asukasta. Aluetta käyttävät opetukseen ja kuntoutukseen UKK-instituutti, lähialueiden peruskoulut sekä Tampereen ammattikorkeakoulu. Pysyvää asutusta Kauppi-Niihamassa on varsin vähän. Alueella olevat kesäasunnot keskittyvät Näsijärven ja Alasjärven rannoille. Kauppi-Niihaman maa-alasta 68 prosenttia on kaupungin omistamaa. Yksityisten omistuksessa 25 prosenttia ja loput 7 prosenttia on Tampereen ev.lut. seurakunnan omistuksessa. (Kauppi-Niihaman osayleiskaava 2008)

Yksi tärkeimmistä Kauppi-Niihaman ominaispiirteistä on sen metsäluonnon monipuolisuus ja vaihtelevuus. Elinympäristöt vaihtelevat aina karuista, kallioisista männiköistä reheviin lehtoihin ja korpiin. Suurin osa puustosta on varsin iäkästä, keskimäärin yli 100 vuotiasta. Vanhimmat metsät sijaitsevat Kaupissa, jossa osa puustosta on yli 180 vuotiasta, mikä osaltaan lisää alueen metsäluonnon arvokkuutta. Kauppi-Niihaman rehevät korvet ja lehdot ovat lajistonsa monipuolisuudestaan johtuen tärkeitä avainbiotooppeja. Vain suhteellisen pieni osa on metsälain nojalla suojeltuja, erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Kauppi-Niihaman metsäluonnon ainutlaatuisuudesta kertovat myös liito-oravahavainnot, joista osa on tehty vain noin kahden kilometrin päässä kaupungin ydinkeskustasta. Pitkä Näsijärven rantaviiva ja alueen sisällä olevat järvet, Alasjärvi, Niihamanjärvi ja Toritunjärvi, tuovat alueen maisemaan vaihtelua ja lisäävät oleellisesti alueen virkistyskäyttömahdollisuuksia. (Maisema- ja ympäristöselvitys 2001).

7.2 Kaavoitus ja metsien hoidon suunnittelu

Kauppi-Niihaman erityisongelmien ratkaisemiseksi alueelle tehtiin kaupungin yleiskaavaa tarkempi osayleiskaava vuonna 1989. Osayleiskaava tarkennettiin ja ajanmukaistettiin vuosien 2001–2008 aikana ja uusi Kauppi-Niihaman osayleiskaava kuulutettiin lainvoimaiseksi vuonna 2011. Osayleiskaavassa on urheilu- ja virkistysaluepainotteinen aluevarauskaava ja sen tärkeimpänä oikeusvaikutuksena on asemakaavojen ohjaaminen. Osayleiskaavan tarkentamisen tarkoituksena oli turvata alueen säilyminen yleisessä virkistyskäytössä, täsmentää edellisen osayleiskaavan metsänhoitoa koskevia periaatteita sekä tarkistaa alueen lomarakentamiseen liittyviä määräyksiä. (Kauppi-Niihaman osayleiskaava 2008, 7, 23).

Kauppi-Niihaman osayleiskaavassa on annettu metsänhoidolle pääpiirteiset tavoitteet ja yleisohjeet tehtäville hoitotoimenpiteille. Kauppi-Niihaman metsänhoidon tavoitteena on säilyttää alueen monimuotoinen metsäluonto, välttää metsäalueiden pirstoutumista ja vaalia metsiköiden luontaista kehitystä. Kaupungin omistamia metsiä hoidetaan Kauppi-Niihaman alueella virkistysmetsinä, ei talousmetsinä. Alueen metsäsuunnitelmaa uudistettaessa huomioidaan osayleiskaavan tavoitteet ja ohjeet metsänhoidolle. Metsähoitosuunnitelma tehdään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. (Kauppi-Niihaman osayleiskaava 2008, 44.) Rauhoitusmääräysten ja osayleiskaavan tavoitteiden lisäksi metsähoitosuunnitelman uudistamista ohjaa Tampereen kaupungin metsienhoidon toimintamalli (Tuominen 2009).

8 TUTKIMUSAINEISTO

8.1 Karttapohjainen verkkokysely

Kauppi-Niihaman ja Pyynikin kohdalla haluttiin toteuttaa mahdollisimman monipuoliset osallistumismahdollisuudet kohteiden suuren käyttäjämäärän vuoksi. Yhdeksi osallistamismuodoksi valittiin sähköinen karttapohjainen kysely. Karttapohjaisen kyselyn lisäksi osallistamismenetelminä käytettiin Pyynikillä maastohaastatteluja ja Kauppi-Niihaman lähialueen kotitalouksiin lähetettiin lomakekyselyt. Karttapohjainen verkkokysely päädyttiin toteuttamaan Kartoittaja.fi -palvelussa sen helppokäyttöisyyden ja alhaisten käyttökustannusten vuoksi.

Kartoittaja.fi-pohjaista kyselyä käytettiin ensimmäistä kertaa osallistamisessa Tampereella metsänhoitosuunnitelmien uudistamisen yhteydessä. Kyselyllä haluttiin saada paikkaan sidottuja mielipiteitä ja kommentteja metsäsuunnittelun tueksi. Saadun asukaspalautteen myötä esimerkiksi toivottujen toimenpiteiden ohjaaminen oikeille alueille on helpompaa. Uuden osallistamismenetelmän toivottiin myös innostavan vastaamaan niitä, jotka eivät osallistu perinteisten postikyselyiden kautta. Toiveena oli, että kysely aktivoisi niin kutsutta ”hiljaista enemmistöä”, jonka tavoittaminen on yksi osallistamisen perusongelmista. Kyselyn helppokäyttöisyyden sekä mahdollisuuden vastata nimetömän ajateltiin madaltavan osallistumiskynnystä. (Miettinen 2013.)

8.2 Kartoittaja.fi

Kartoittaja.fi oli verkkoselainkäyttöinen karttapohjainen työkalu osallistamiseen. Kartoittaja.fi-palvelulla voitiin kerätä ja esittää paikkatietoa, mutta se toimi samalla myös keskusteluun, kommentointiin ja palautteen keräämiseen sopivana järjestelmänä. Palvelun oli tuottanut Maagit niminen yritys. Palvelu toimi yleisimmin käytetyillä internet-selaimilla. Käyttö oli pyritty tekemään mahdollisimman helpoksi ja selkeäksi niin palvelun tilaajalle kuin palvelua käyttäville kohderyhmille. Kartoittaja.fi kyselyiden pohjalla käytettiin Google Mapsin karttoja, jotka ovat WGS84-koordinaatistossa. Kartoittaja.fi toimi kokonaan vuokrapalveluna, jossa palvelun tilaaja teki itse tai teetti haluamansa kyselyn tai muun tarvitsemansa palvelun ja kaikki toiminta tapahtui palveluntarjoajan

palvelimella. Tämän vuoksi palvelun tilaajan ei tarvinnut panostaa teknisiin hankintoihin sähköisen osallistamismenetelmän käytön takia. (Kartoittaja.fi 2010.) Kartoittaja.fi-palvelu lopetti toimintansa 31.3.2013 Google Mapsin karttapalvelun muutosten vuoksi.

Kartoittaja.fi-palvelusta kerätyt sijaintipisteet kommentteineen saatiin csv-muodossa, jotka voitiin avata muokkausta ja analysointia varten esimerkiksi Excel-tilukkolaskentaohjelmalla. Paikkatiedon lisäksi palvelussa voitiin kyselyn yhteydessä kerätä tietoa vastaajien taustatiedoista, kuten esimerkiksi iästä, sukupuolesta ja asuinpaikasta.

8.3 Kauppi-Niihaman ja Pyynikin kyselyt

Aineistojen keruu kohdennettiin Pyynikin ja Kauppi-Niihaman alueille. Alueille tehtiin omat Kartoittaja.fi-pohjaiset kyselyt, joiden sisältö oli taustatietokysymyksiä lukuun ottamatta sama. Pyynikin kysely oli auki helmi-maaliskuussa ja Kauppi-Niihaman huhti-toukokuussa. Kyselyn laati kiinteistötoimen metsätalouspäällikkö Anne Tuominen yhdessä projektisuunnittelija Sini Miettisen kanssa. Kyselyyn vastaajat pystyivät valitsemaan kahdeksasta erilaisesta karttamerkistä:

”Kohde on hyvä tällaisenaan”

”Mielipaikka”

”Epämiellyttävä paikka”

”Hoitoa vaativa metsikkö”

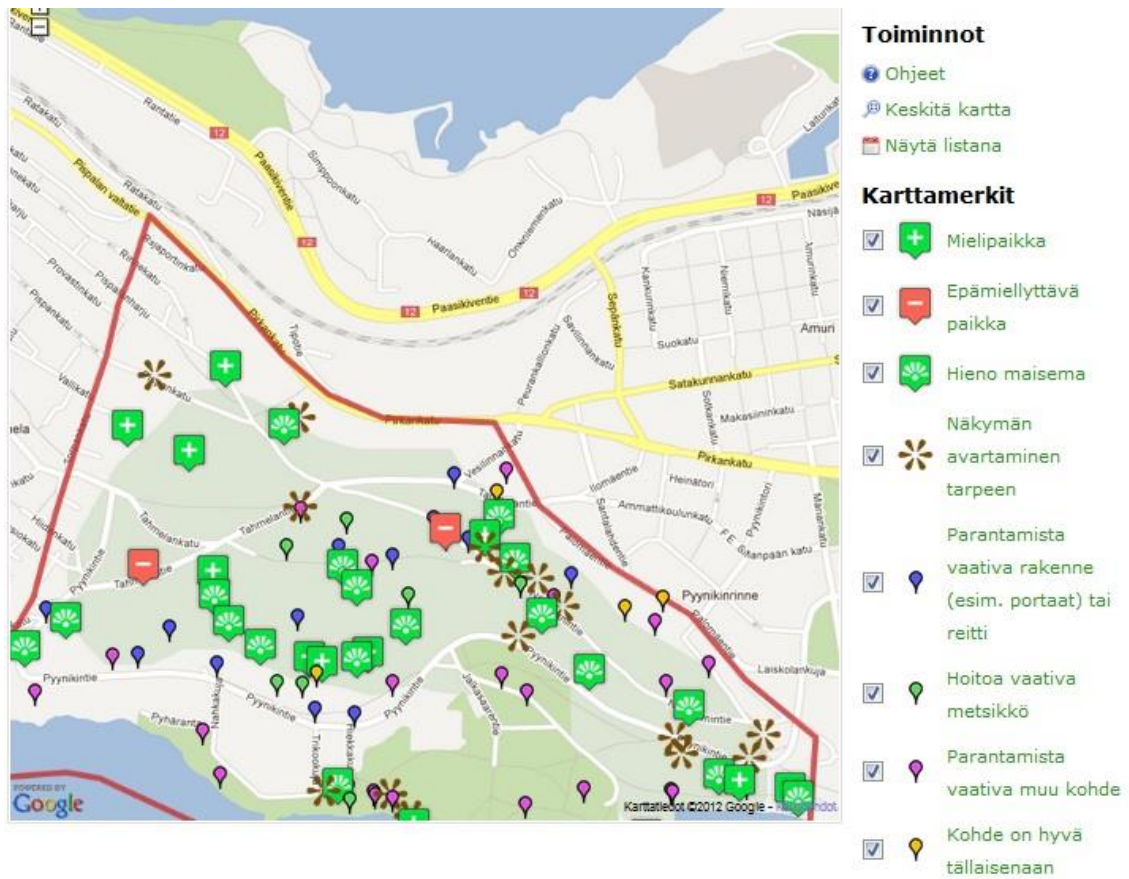
”Hieno maisema”

”Näkymän avartaminen tarpeen”

”Parantamista vaativa rakenne (esim portaat) tai reitti”

”Parantamista vaativa muu kohde”.

Vastaajat pystyivät vaihtamaan taustakarttaa ilmakuvan ja Google Mapsin perinteisen karttanäkymän välillä. Kartalta oli mahdollista nähdä muiden kyselyyn vastanneiden karttamerkit sekä tarkastella heidän kommenttejaan osallistumatta itse kyselyyn (kuva 1).

KUVA 1. Kuvakaappaus Pyynikin kyselystä

Karttamerkkin lisäksi vastaaja pystyi liittämään merkkiin kommentin. Vastaajan oli myös mahdollista liittää jo jonkun muun lisäämään karttamerkkiin kommentti. Nämä synnyttivät keskustelua vastaajien välillä. Karttamerkkien ja kommenttien lisäksi vastaajien taustatietoja selvitettiin neljällä erilaisella kysymyksellä. Pyynikin kyselyssä tiedusteltiin vastaajien sukupuolta, ikää, asumisetäisyyttä Pyynikistä ja käyntikertojen määrää. Kauppi-Niihaman kyselyssä taustamuuttujiksi valittiin sukupuoli, postinumeroalue jolla vastaaja asuu, käyntikertojen määrä ja käyntikertojen tarkoitus.

9 TUTKIMUSMENETELMÄT

9.1 Aineiston käsittely paikkatietojärjestelmässä

Tutkimuksen tulosten käsittelyyn ja analysointiin käytettiin ArcMap-paikkatieto-ohjelmaa. Paikkatieto-ohjelmassa avattiin latauspalvelusta ladatut taustakartat, kyselyn taulukkomuotoinen aineisto sekä Tampereen kaupungilta saatu metsäsuunnittelun kartta-aineisto erillisiksi karttatasoiksi. Kyselyn tuloksista luotiin teemakarttoja. Esimerkiksi kaupungin viheryksikölle osoitetut palautteet koostettiin omiksi teemakartoiksi. Teemakarttoja visualisoitiin karttakuvina, joiden avulla kyselyn tuloksia pystyi tarkastelemaan ilman paikkatieto-ohjelmaa. Kyselyn tulokset siirrettiin karttatasoina kaupungin Tforest-metsäsuunnitteluohjelmaan, jotta niitä pystyisi tarkastelemaan metsäsuunnittelun toimenpiteitä päätettäessä.

9.2 Kartta-aineistot

Pyynikin ja Kauppi-Niihaman alueiden taustakarttoina käytettiin Maanmittauslaitoksen peruskarttoja. Kauppi-Niihaman kohdalla käytettiin lisäksi Maanmittauslaitoksen yleiskarttaa vaihtoehtoisena taustakarttana. Kauppi-Niihaman suuren koon vuoksi selkeämpi, vähemmän yksityiskohtia sisältävä taustakartta oli tarpeen, jotta taustakarttojen päällä esitettävät muut karttatasot olisivat erottuneet selkeämmin myös pienemmässä mitta-kaavassa. Molempien alueiden pohjakartta-aineistoon lisättiin omana tasonaan metsäsuunnittelun kuviokartta. Pyynikin aineistoon tuotiin erillisenä karttatasona tiet ja polut, jotta tiheän polkuverkoston näkyvyyttä voisi vahvistaa tarvittaessa.

Taustakartat olivat ETRS-TM35FIN-koordinaattijärjestelmässä. Kartoittaja.fi-palvelu toimi puolestaan WGS84 koordinaattijärjestelmässä, joka on maantieteellinen koordinaattijärjestelmä. Tampereen kaupungin metsikkökuvioaineisto oli KKJ:n yhtenäiskoordinaatistossa. Jotta kaikki aineisto saatiin taustakarttojen mukaisesti samaan koordinaatistoon, muunnettiin edellä mainittujen aineistojen koordinaattijärjestelmät ArcMapissa koordinaatistoon ETRS-TM35FIN.

Tuorein saatavilla oleva taustakartta-aineisto saatiin Paituli latauspalvelusta. Taustakartta-aineisto oli Maanmittauslaitoksen tuottama. Paituli on CSC:n ylläpitämä latauspalvelu. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoima CSC on tieteen tietotekniikan keskus, jonka tarkoituksena on tarjota tietoteknistä tukea ja erilaisia tieto-, mallinnus- ja laskentapalveluja suomalaisille korkeakouluille, tutkimuslaitoksille ja yrityksille.

Kartoittaja.fi-palvelulla kerätty aineisto sisälsi karttamerkin pistemäisen sijaintitiedon sekä sijoitetun karttamerkin statuksen lisäksi osallistujan mahdollisesti jättämän kommentin ja nimimerkin, pisteen tunnusnumeron (ID), päivämäärän sekä kellon ajan, milloin osallistuja oli karttamerkin sijoittanut.

Kyselyn tulokset vietiin ArcMapiin Excel-tiedostona. Ennen siirtämistä ArcMapiin Kartoittaja.fi-palvelussa kerätty csv-muotoista aineistoa muokattiin Excel-taulukossa. Suurin työmäärä oli kommenttien lyhentämisessä. ArcMapissa yksittäisen solun merkkimäärä saa enimmillään olla 254 merkkiä, kun taas Kartoittaja.fi-palvelussa kommentin merkkimäärää ei ollut rajattu. ”Leveyspiiri” ja ”Pituuspiiri” sarakkeiden otsikoinnit muutettiin muotoon x ja y, jotta aineistoa karttatasolle tuodessa ArcMap tunnistaa suoraan koordinaattisarakeet taulukosta. Taulukko koostui 7 sarakkeesta, jotka olivat ”Karttamerkin ID”, ”Karttamerkki”, ”Kommentti”, ”Nimi”, ”Päiväys”, ”Leveyspiiri” ja ”Pituuspiiri”. ”Karttamerkin ID” sarakkeessa oli jokaiselle sijoitetulle karttamerkille oma numero (kuva 2). Numero pysyi samana, mikäli samalle karttamerkille oli laitettu useita kommentteja.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	ID	Merkki	Lyh_kom	Nimi_m	Aika	y	x	Tunnus
2	196	Hoitoa vaativa metsik	Taimikon harvennus		#####	61,4944	23,7378	2
3	182	Hoitoa vaativa metsik	Silmääni on pistänyt Varalantien ja Pyynikintien		#####	61,4939	23,7181	13
4	175	Hoitoa vaativa metsik	Pyynikintie 60 tontin itäpuolella oleva metsä ka		#####	61,496	23,7192	18
5	175	Hoitoa vaativa metsik	Tällä alueella puusto on raivaamattoman näköi		29.3.2012 6:49	61,496	23,7192	19
6	162	Hoitoa vaativa metsik	Paljon kulkua tällä reitillä mutta huonosti hoide		#####	61,4931	23,7426	28
7	153	Hoitoa vaativa metsik	Polku ei ole valaistu, mutta tien valaisu voisi riit		#####	61,4954	23,7195	33
8	79	Hoitoa vaativa metsik	Monotonisiksi harvennetut männiköt ja koiviko		6.3.2012 15:01	61,4953	23,7298	103
9	75	Hoitoa vaativa metsik	Pyynikin aluskasvillisuus on kulunut ja sen toig		6.3.2012 14:55	61,4966	23,7275	109
10	71	Hoitoa vaativa metsik	Metsä kasvanut aivan umpeen. Umpimetsää Pii		4.3.2012 17:37	61,4955	23,7339	113
11	71	Hoitoa vaativa metsik	Jos maisemaa avarretaan, niin kaadettavat puu		6.3.2012 15:03	61,4955	23,7339	114
12	71	Hoitoa vaativa metsik	Pyynikki on luonnonsuojelualue. Metsäluontoo		9.3.2012 10:50	61,4955	23,7339	115
13	71	Hoitoa vaativa metsik	Sitäpaitsi metsä ei kai nyt oo niin ummessa, etti		#####	61,4955	23,7339	116

KUVA 2. Karttamerkkien tiedot taulukossa (nimimerkit poistettu)

Jokaisesta kahdeksasta erilaisesta karttamerkistä tehtiin oma taulukkonsa, jotta eri karttamerkit saataisiin omiksi karttatasoikseen. Muokkaamisen jälkeen karttamerkkitaulukot

siirrettiin ArcMapiin, jossa taulukkomuodossa oleville x- ja y-koordinaattiarvoille luotiin sijaintipisteet.

9.3 Tuloksista teemakartoiksi

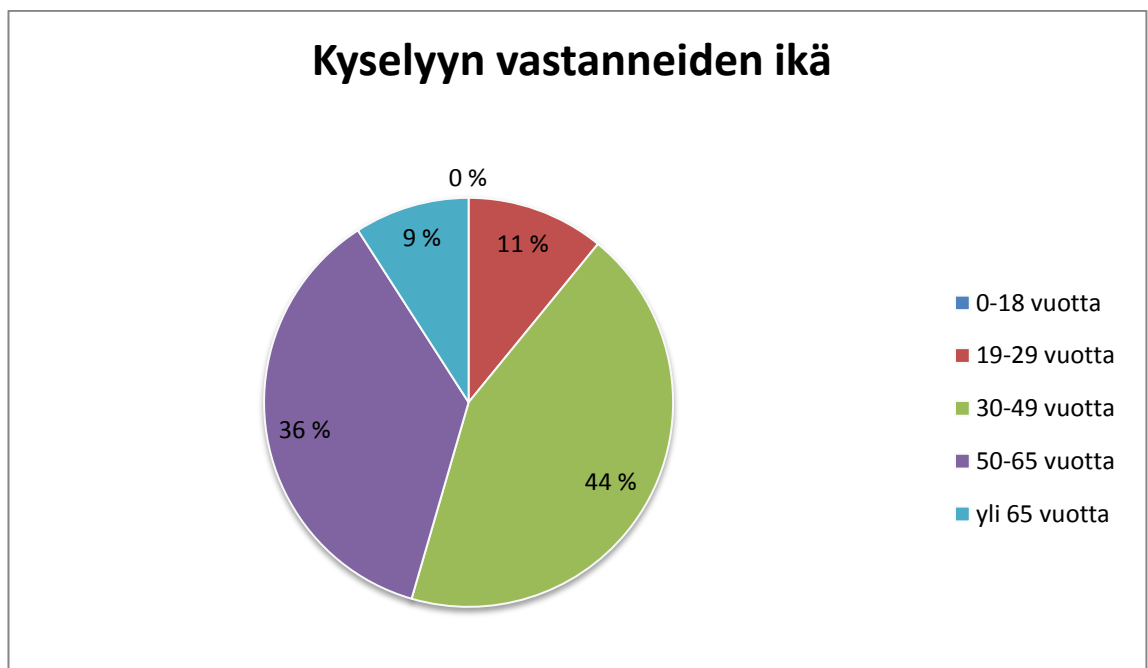
Kyselyn tulokset esitettiin teemakarttoina. Kyselyssä kerätty palaute kohdistui kaupungin eri yksiköille, joiden tavoitteiden mukaisesti teemakarttoja koostettiin. Karttamerkkien näkyvyyttä parannettiin muuttamalla taustakarttatasoa läpinäkyvämmäksi, jolloin tutkimusaineistoon kuuluvat karttamerkit korostuivat. Jokaisella karttamerkkiryhmällä oli oma symbolinsa, jonka avulla sijaintipisteen karttamerkki oli mahdollista tunnistaa.

Teitä, polkuja, latuja ja rakenteita koskevista karttamerkeistä koostettiin oma teemakartta (liite 1). ”avartaminen tarpeen” ja ”hoitoa vaativa metsikkö” -karttamerkeistä koostettiin karttatasot, joissa on metsäsuunnitelman teossa erityisesti huomioitavia kommentteja. Myös muiden karttamerkkien metsänhoitoon liittyvät kommentit ja sijoitetut pisteet liitettiin tähän karttatasoon. Metsäsuunnitelman päivitystä varten tehdyissä teemakartoissa oli metsäsuunnitelman kuviokartta omana tasona, jotta karttamerkkien sijoittamista pystytään tarkastelemaan myös metsikkökuvioittain (liite 2). Lisäksi jokaisesta karttamerkkiryhmästä tehtiin omat teemakartat. Teemakarttoja visualisoitiin karttakuvina. Karttakuvien oheen liitettiin taulukot, joista näkyi karttamerkin tunnus, ID, osallistujan nimi ja kommentti. Näin karttamerkkiä vastaava kommentti oli helposti löydettävissä (liite 3).

10 KYSELYN TULOKSET

10.1 Pyynikin vastaajien taustatiedot

Pyynikin kyselyssä karttamerkkejä sijoitettiin tai jo valmiiksi sijoitettua karttamerkkiä kommentoitiin yhteensä 210 kertaa. Taustatietokysymyksiin oli vastattu 55 kertaa. Pyynikin kyselyyn osallistuneista yli puolet oli naisia (58,2 %). Enemmistö kyselyyn vastanneista kuului ikäryhmään 30–49 vuotta. Toiseksi eniten osallistuneissa oli 50–65 vuotiaita. Vastanneista yli 65-vuotiaita ja 19–29 vuotiaita oli lähes sama määrä. Vastaajien joukossa ei ollut lainkaan 18-vuotiaita tai sitä nuorempia (kuvio 1).

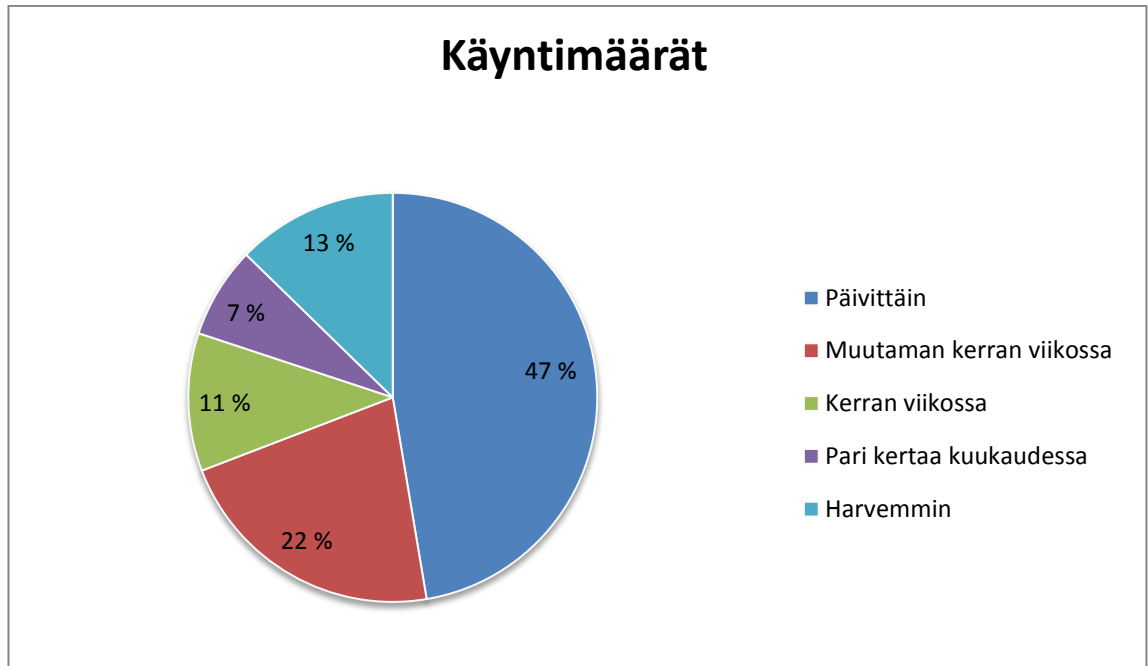

KUVIO 1. Pyynikin kyselyyn vastanneiden ikä

Enemmistö vastaajista (58 %) asui alle kilometrin päässä Pyynikistä. Neljännes asui 1–3 km:n etäisyydellä, 3–5 km ja 5–10 km etäisyydellä asuvia oli vastaajissa alle kymmenesosa (7,3 %). Yksi vastaajista asui yli 50 km päässä Pyynikistä. Kyselyyn vastanneista kukaan ei asunut 10–50 km etäisyydellä.

Vastaajista enemmistö kävi Pyynikillä päivittäin. Muutaman kerran viikossa käyviä oli noin viidennes. Loput vastauksista jakautuivat kohtalaisen tasaisesti kolmen vastausvaihtoehdon kesken (kuvio 2). Vastaajista 13 % kävi Pyynikillä harvemmin kuin pari

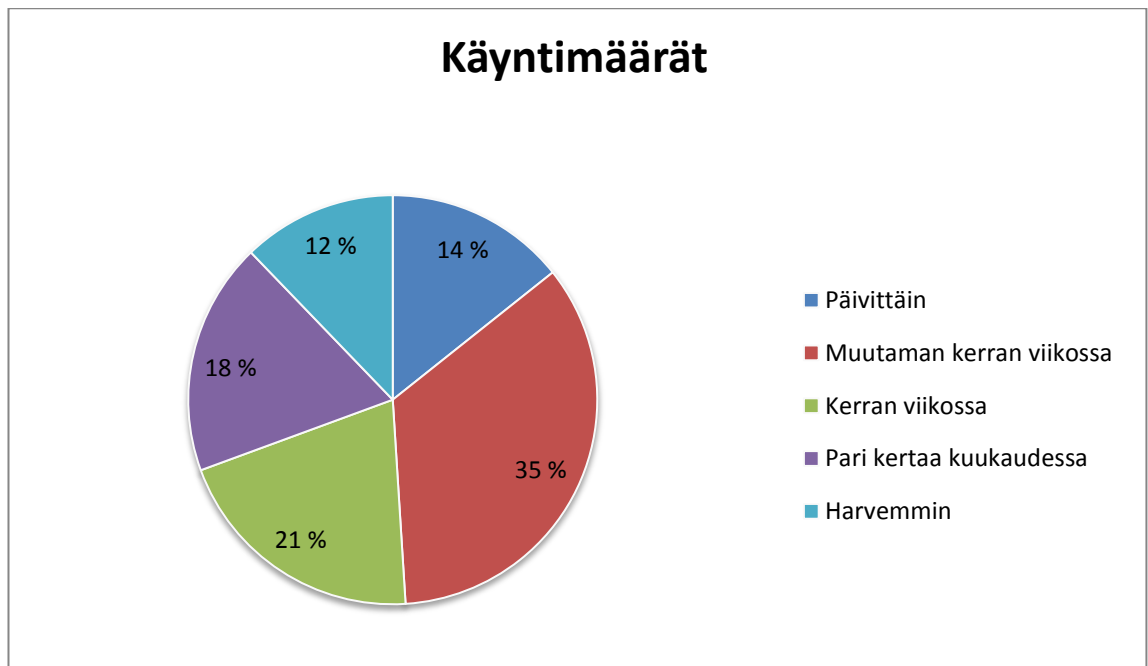
kertaa kuukaudessa. Vähiten vastaajissa oli pari kertaa kuussa käyviä, kerran viikossa käyviä oli hieman yli kymmenes.

KUVIO 2. Kyselyyn vastanneiden käyntimäärät Pyynikillä

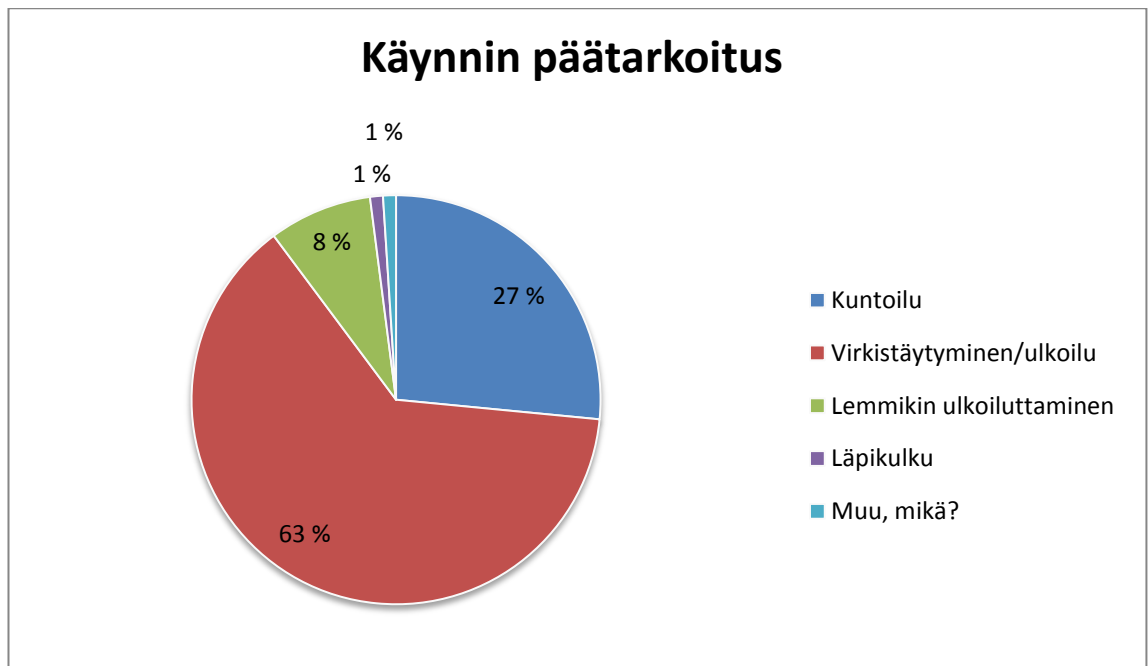
11.2 Kauppi-Niihaman vastaajien taustatiedot

Kauppi-Niihaman taustatietokysymyksiin vastasi 98 osallistujaa. Karttamerkkejä Kauppi-Niihamaan sijoitettiin tai valmista karttamerkkiä kommentoitiin 317 kertaa. Kauppi-Niihaman kyselyyn osallistuneista enemmistö oli miehiä (56,1 %). Enemmistö vastaajista kävi Kauppi-Niihamassa muutaman kerran viikossa. Viidennes vastaajista kävi Kauppi-Niihamassa kerran viikossa. Vastaajista reilu kymmenes osa vieraili Kauppi-Niihamassa päivittäin, pari kertaa kuukaudessa käyviä oli lähes viides osa. Vastausvaihtoehdon ”harvemmin” oli valinnut 12 % vastaajista. (kuvio 3).

KUVIO 3. Kyselyyn osallistuneiden käyntimäärät Kauppi-Niihamassa

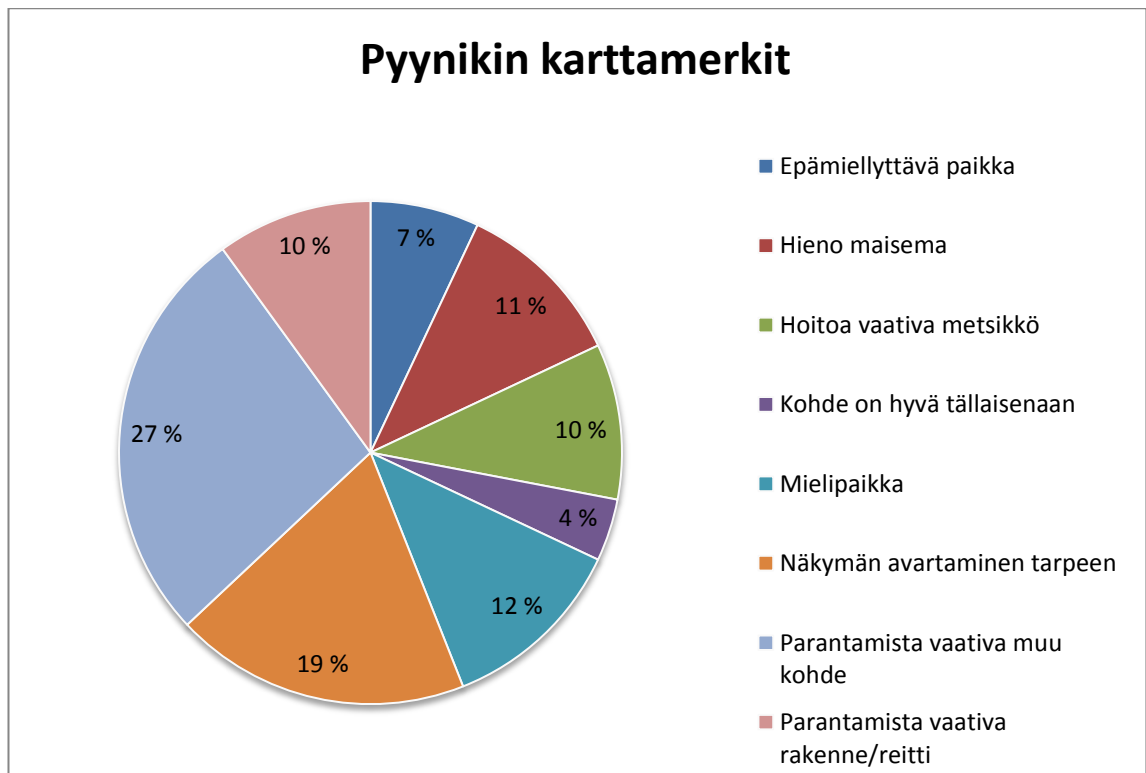
Enemmistö kertoi käynnin päätarkoitukseksi virkistäytymisen taikka ulkoilun. Toiseksi eniten Kauppi-Niihamassa käytiin kuntoilemassa ja yli neljäs osa vastaajista olikin valinnut ”kuntoilun” käyntiensä päätarkoitukseksi. Lähes kymmenes osa vastanneista ilmoitti käyntien päätarkoitukseksi lemmikin ulkoiluttamisen. Läpikulku tai muussa tarkoituksessa alueella liikkui yhteensä vain kaksi prosenttia vastaajista (kuvio 4). Enemmistö kyselyyn vastanneista käyttää Kauppi-Niihamaan aluetta kuntoiluun ja ulkoiluun, mikä tulisi huomioida alueen metsien käsittelyssä siten, että toimenpiteet tukisivat suosituimpia käyttötarkoituksia.

KUVIO 4. Kyselyyn osallistuneiden käynnin päätarkoitus Kauppi-Niihamassa.

10.2 Pyynikin karttamerkit

Pyynikin kyselyyn osallistuneet sijoittivat kartalle 142 karttamerkkiä. Muiden osallistujien valmiiksi sijoittamia karttamerkkejä oli kommentoitu 68 kertaa. Osa karttamerkeistä kommentteineen herätti keskustelua ja parhaimmillaan samaa karttamerkkiä oli käyty kommentoimassa kuusi kertaa. Karttamerkit sijoittuivat varsin tasaisesti Pyynikin harjulle ja viereisen Pyhäjärven ranta-alueelle. Hotelli Rosendhalin vieressä olevalle uimarannalle ja sen ympärillä olevalle ranta-alueelle sekä Näkötornin tien varteen muodostuivat karttamerkkien keskittymät. Käytetyimmät karttamerkit olivat ”parantamista vaativa muu kohde” ja ”parantamista vaativa rakenne/reitti”, vähiten suosittu oli ”kohde on hyvä tällaisenaan” (kuvio 5).

KUVIO 5. Karttamerkkien jakautuminen statuksittain

10.2.1 Epämiellyttävä paikka

Karttamerkki ”epämiellyttävä paikka” oli sijoitettu kartalle seitsemän kertaa ja jo olemassa olevaa merkkiä oli kommentoitu seitsemän kertaa. Osallistujat toivoivat muun muassa lisää valaistusta Tahmelantien vieressä kulkevalle polulle. Näkötornin takana sijaitseva alue sai osakseen ihmettelyä ja toisaalta puolustelua. Osallistujista yksi mielsi alueen ”ryteikköiseksi” ja epämiellyttäväksi, kun taas vastaajista kaksi oli sitä mieltä, että ”ryteikköisyys” kuuluu osaksi luonnonsuojelualuetta. Usea kommentoija oli huolissaan jalankulkijoiden turvallisuudesta kapeiden ja mutkaisten teiden, suojateiden vähäisyyden ja sekavien liikennejärjestelyiden vuoksi.

10.2.2 Hieno maisema

”Hieno maisema” -merkkiä oli sijoitettu kartalle 21 kappaletta. Pääosin karttamerkit sijoittuivat harjun korkeimmille kohdille. Enemmistö sijaitsi Pyynikinharjun Pyhäjärven puoleisella alueella. Merkeistä kolme sijaitsi Pyhäjärven rannalla. Karttamerkeistä yhtä oli kommentoitu kaksi kertaa. Ilman kommenttia oli jätetty 11 karttamerkkiä. Pääosin

kommenteissa keuhuttiin kaunista harjumaisemaa ja sieltä avautuvia näkymiä. Pyynikin kesäteatterilta Koulukadulle tulevan polun varrelle toivottiin aluskasvillisuuden tai vesakon harventamista, sillä se häiritsee muutoin niin kaunista maisemaa. Kahdessa kommentissa ihmeteltiin Pyynikin kesäteatterin rannan epäsiisteyttä ja toivottiin, että alue hoidettaisiin kuntoon. Edelliset kommentit kertovat hyvin siitä, että karttamarkin merkitys ja kommentin mielipide ei aina kohdannut, vaan ne saattoivat olla täysin ristiriidassa keskenään.

10.2.3 Hoitoa vaativa metsikkö

”Hoitoa vaativa metsikkö” -merkki oli merkattu kartalle 14 kertaa. Karttamerkit oli sijoitettu hajanaisesti ympäri Pyynikin harjua ja ranta-aluetta. Merkeistä yhtä oli kommentoitu kerran, kahdelle eri merkille oli jätetty kaksi kommenttia. Yhtä merkeistä oli kommentoitu kolme kertaa. Yhdeksässä kommentissa toivottiin selkeästi metsänhoitoon liittyvää toimenpidettä, esimerkiksi harvennusta tai taimikonhoitoa. Kommenteissa toivottiin myös lahopuu määrän lisäämistä tai vastustettiin suojelualueen siistimistä kaatuneista puista, vedoten harjun luonnonsuojelustatukseen ja siihen, että lahopuu on oleellinen osa luonnonmukaista metsäluontoa. Kolmessa kommentissa taas toivottiin, että aluetta siistittäisiin poistamalla ”pusikoita”, kaatuneita puita ja risuja. Lähelle näkötornia, Näkötorintien varteen laitetussa karttamerkissä kerrottiin metsän kasvaneen umpeen, ”Umpimetsää Pirkanmaalla riittävästi, ei tarvitse olla kaupungin komeimmassa maisemassa”. Kyseistä toivetta vastusti kaksi osallistujaa ja yhden osallistujan mielestä mahdollisessa toimenpiteessä kaadetut puut pitää jättää lahoamaan rinteeseen.

10.2.4 Kohde on hyvä tällaisenaan

”Kohde on hyvä tällaisenaan” -karttamerkkiä oli käytetty viisi kertaa. Yhtä karttamerkeistä oli kommentoitu kahdesti ja yhtä kerran. Kommenteissa ihmeteltiin pois vietyjä maapuita, toivottiin lahoppumäärän lisäämistä ja lahoppuiden tärkeydestä tiedottamista esimerkiksi opastein. ”Kohde on hyvä tällaisenaan” oli vähiten käytetty karttamerkki. Käyttöä vähensi selkeästi se, että esimerkiksi toivottuja toimenpiteitä vastustettiin kommentoimalla sitä karttamerkkiä, missä toimenpidettä toivottiin, sen sijaan että olisi käytetty ”kohde on hyvä tällaisenaan” -merkkiä.

10.2.5 Mielipaikka

”Mielipaikka”-karttamerkki oli sijoitettu kartalle 23 kertaa. Kahta karttamerkkiä oli kommentoitu kerran, neljä oli sijoitettu ilman kommenttia. Eniten ”mielipaikka”-karttamerkkejä oli laitettu Pyhäjärven rantaviivan läheisyyteen sekä hotelli Rosendhalin vastapäätä, Pyynikintien pohjoispuolella olevalle alueelle, missä kasvaa järeää, vanhaa männikköä ja kasvillisuus on varsin rehevää. Kommenteissaan vastaajat kehuivat mieli-
paikkojen kauniita maisemia ja rauhallisuutta. ”Mielipaikka”-karttamerkit eivät aiheutaneet keskustelua vastaajien kesken.

10.2.6 Näkymän avartaminen tarpeen

Eniten keskustelua herättänyt karttamerkki oli ”näkymän avartaminen tarpeen”. Karttamerkkejä sijoitettiin kartalle 16 kpl, mutta niitä kommentoitiin 24 kertaa. 18 karttamerkissä tai lisätyssä kommentissa toivottiin metsikön harventamista tai näkymäsektoreiden avaamista, näistä karttamerkeistä kuusi oli ilman kommenttia. Kommenttien perusteella 15 vastaajaa vastusti puuston poistamista ja harventamista. 17 kommentissa ei otettu varsinaisesti kantaa puiden poistamisen puolesta tai vastaan, vaan kantaa otettiin muun muassa siihen, että mahdolliset kaadettavat puut tulisi jättää lahoamaan maapuiksi. Pääosa karttamerkeistä sijaitsi Näkötorintieltä etelään Pyhäjärvelle päin. Ainoastaan kolme oli sijoitettu harjun Näsijärven puoleiselle rinteelle.

10.2.7 Parantamista vaativa muu kohde

Käytetyin merkki oli ”parantamista vaativa muu kohde”, joka oli sijoitettu kartalle 39 kertaa. Valmiiksi sijoitettua merkkiä oli kommentoitu 18 kertaa. Yksittäisenä kohteena Pyynikin uimaranta lähiympäristöineen oli kerännyt eniten karttamerkkejä ja kommentteja (liite 4). Uimarannalle toivottiin käymälöitä, enemmän roskiksia ja alueen kunnosta toivottiin muutenkin pidettävän paremmin huolta. Uimaranta koettiin paikoitellen epäsiistiksi. Eniten parannusta kaivattiin Pyynikin liikennejärjestelyihin. Paikoitusalueita

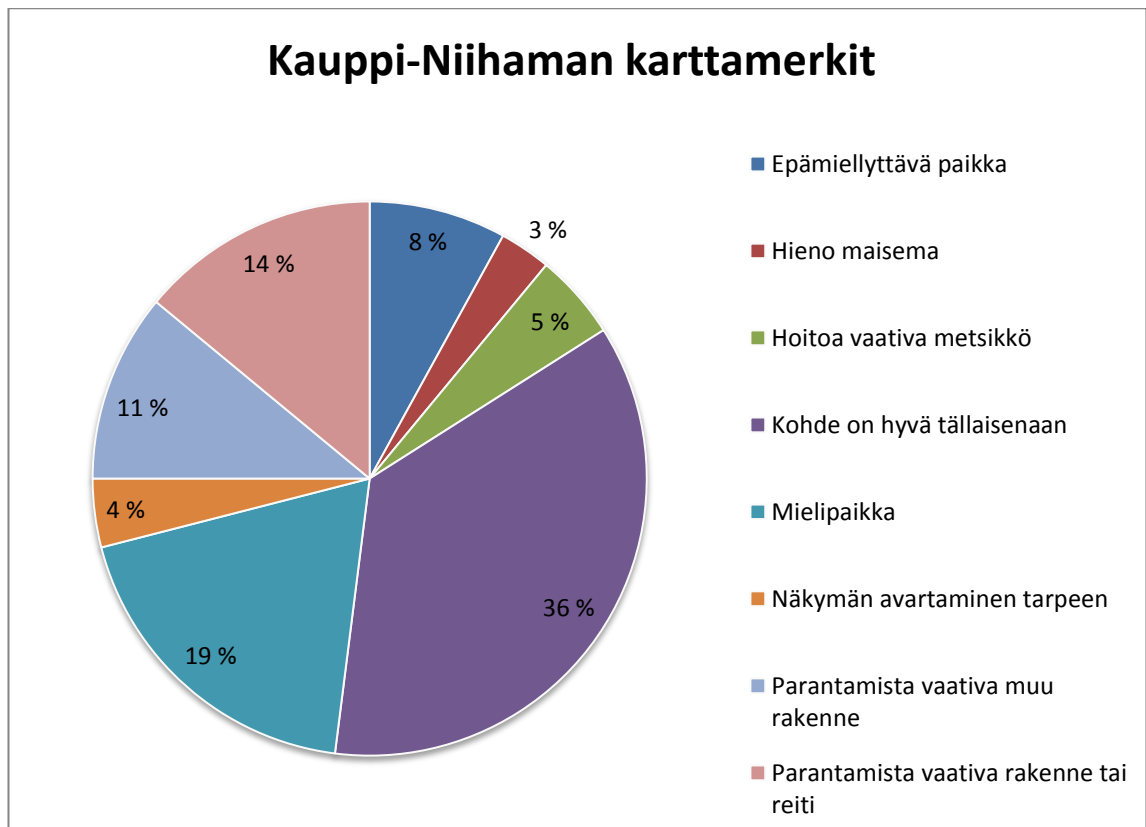
toivottiin enemmän sekä pysäköinnin että liikenteen valvontaa alueella lisättävän. Liikenne- ja paikoitusjärjestelyt koettiin sekaviksi uimarannan lähistön lisäksi myös Näkötorntien ympäristössä ja Palomäentien varrella.

10.2.8 Parantamista vaativa rakenne tai reitti

Karttamerkkiä ”parantamista vaativa rakenne (esim. portaat) tai reitti” sijoitettiin kartalle 16 kappaletta. Näistä viittä oli kommentoitu erikseen. Pyynikintien varressa oleva jalkakäytävä koettiin liian kapeaksi ja ylipäätään vaaralliseksi jalankulkijoille. Harjun päällä olevissa karttamerkeissä toivottiin vanhan Tahmelasta päin tulevan näkötornille vievän asfaltoidun tienpätkän poistamista, näköalapaikalle vievän polun kaiteiden koroittamista sekä enemmän penkkejä näköalapaikalle. Maastopyöräilyn sallimista toivonut karttamerkin laittaja sai kielteistä palautetta kahdelta kommentoijalta. Maastopyöräily on kielletty Pyynikin harjun rauhoitussäännöissä.

10.3 Kauppi-Niihaman karttamerkit

Kauppi-Niihaman kyselyyn osallistuttiin yhteensä 317 kertaa. Karttamerkkejä sijoitettiin alueelle 194 kappaletta ja valmiiksi sijoitettua karttamerkkiä kommentoitiin 123 kertaa. Käytetyin karttamerkki oli ”kohde on hyvä tällaisenaan”. Eniten karttamerkkejä sijoitettiin Näsijärven rantaan mutta Soukonvuori lähiympäristöineen oli myös suosittu kohde (kuvio 6). Karttamerkeistä kahdeksan sijaitti Kauppi-Niihaman ulkopuolella, Teiskontien eteläpuolella.

KUVIO 6. Karttamerkkien jakautuminen statuksittain

10.3.1 Epämiellyttävä paikka

Karttamerkki ”epämiellyttävä paikka” sijoitettiin kartalle yhdeksän kertaa. Valmiiksi sijoitettua karttamerkkiä kommentoitiin 17 kertaa. Kyselyyn osallistuneet olivat huolissaan lisääntyvästä rakentamisesta Kauppi-Niihaman alueella. Etenkin sairaala-alueen laajenemista metsään päin vastustettiin ja todettiin rakennusten olevan jo nyt liian lähellä ulkoilureittiä. Yksi kommentoijista oli lisärakentamisen puolesta. Toisena, enemmän keskustelua herättäneenä aiheena olivat Vehkaniityn lähistön hakkuut. Kommenttien jättäjistä viisi vastusti hakkuita ja neljä oli hakkuiden puolesta. Vastustajat ihmettelivät hakkuiden tarpeellisuutta virkistysmetsäalueella ja puolustettiin luonnonmukaista, runsaslahopuustoista metsää. Hakkuita puolustavat kokivat hoidetut metsät viihtyisämmiksi ja alueilla käytettyjen pienaukkohakkuiden monipuolistavan metsää. Osallistujista yksi toivoi kevyenliikenteenväylää Luhtaantielle, koska koki tieosuuden vaaralliseksi jalkakulkijoiden näkökulmasta.

10.3.2 Hieno maisema

”Hieno maisema” -karttamerkki oli sijoitettu kartalle yhdeksän kertaa. Merkeistä kahta oli kommentoitu kerran. Karttamerkit oli sijoitettu joko Kauppi-Niihaman korkeimpiin kohtiin tai ranta-alueille. Kaksi merkeistä sijaitsi Teiskontien eteläpuolella, täysin Kauppi-Niihaman ulkopuolella. Kallioalueita ja kaunista järvimaisemaa kehuttiin, mutta Soukonvuoron luonnonsuojelun alueen pienuutta kritisoitiin.

10.3.3 Hoitoa vaativa metsikkö

”Hoitoa vaativa metsikkö” -merkkiä käytettiin 11 kertaa. Neljää merkkiä kommentoitiin yhteensä kuusi kertaa. Harvennusta, yksittäisten puiden poistamista tai muuta hakkuuta toivottiin yhdeksässä kommentissa. Yksi osallistujista toivoi puiden istuttamista alueelle josta puusto oli poistettu. Neljässä kommentissa vastustettiin ylipäättään hakkuuta. Yksi kommentoijista suhtautui kielteisesti harvennuksiin mutta toivoi metsiä ennallistettavan pienaukkohakkuilla. Yhdessä kommentissa toivottiin rantareitin kunnostamista sellaiseksi, että myös liikuntarajotteiset pystyisivät siellä ulkoilemaan.

10.3.4 Kohde on hyvä tällaisenaan

Suosituin karttamerkki Kauppi-Niihaman kyselyssä oli ”kohde on hyvä tällaisenaan”. Karttamerkki oli sijoitettu kartalle 84 kertaa, valmista merkkiä oli kommentoitu 29 kertaa. Karttamerkeistä 28 oli laitettu ilman kommenttia. Suurin osa merkeistä sijaitsi Näsijärven rannassa, nykyisen ulkoilureitin varrella (liite 5). Kaupunki suunnittelee rannan ulkoilureitin rakentamista leveämmäksi, sorapintaiseksi, pyöräilyyn paremmin sopivaksi reitiksi ja suurin osa karttamerkeistä ja kommentteista oli kohdistettu vastustamaan tätä suunnitelmaa. Ainoastaan kaksi kommentoijaa hyväksyi rannan ulkoilureitin kunnostaminen, mutta vain siten, ettei puita kaadeta reitin tieltä ja kunnostaminen oli pääasiassa reitin pohjan parantamista. Yksittäisinä alueina Tuomikallio lähiympäristöineen ja Soukonvuori olivat keränneet useita merkkejä. Osallistujat toivoivat alueiden säilyttämistä metsänhoitotöiden ulkopuolella. Ylipäättään toivottiin koko Kauppi-Niihaman

alueen jättämistä kaiken rakentamisen ulkopuolelle. Useassa kommentissa tuotiin esille huoli alueen rauhallisuuden ja hiljaisuuden menettämisestä.

10.3.5 Mielipaikka

Merkki ”mielipaikka” oli sijoitettu kartalle 34 kertaa. Valmiiksi sijoitettua karttamerkkiä oli kommentoitu 26 kertaa. 12 merkkiä oli laitettu kartalle ilman kommenttia. Karttamerkeistä valtaosa sijoittui Näsijärven rannalle. Aivan kuten ”kohde on hyvä tällaiseen” -karttamerkin kommentteissa, myös näissä rannan reitin kunnostamiseen suhtauduttiin erittäin kielteisesti. Koirankoulutuskenttä ja jalkapallokentät saivat kiitosta. Toivetta saada lisää jalkapallokenttiä vastusti kaksi osallistujaa. Karttamerkeistä kaksi oli sijoitettu Teiskontien eteläpuolelle, alueelle joka ei kuulunut kyselyn alueeseen.

10.3.6 Näkymän avartaminen tarpeen

Vähiten käytetty karttamerkki oli ”näkymän avartaminen tarpeen”. Se oli sijoitettu kartalle viisi kertaa. Karttamerkeistä yhtä oli kommentoitu seitsemän kertaa. Seitsemässä kommentissa toivottiin puuston poistamista näkymän parantamiseksi. Osallistujista kolme vastusti suoraan puuston kaatamista. Yhdessä kommentissa ehdotettiin näkötornin rakentamista maisemien ihailua varten. Karttamerkit yhtä lukuun ottamatta oli sijoitettu Pirunvuorelle sekä Soukonvuorelle. Yksittäinen merkki sijaitsi Näsijärven rannalla.

10.3.7 Parantamista vaativa muu kohde

”Parantamista vaativa muu kohde” -karttamerkkiä oli käytetty 15 kertaa. Valmiiksi sijoitettua karttamerkkiä oli kommentoitu 20 kertaa. Eniten keskustelua herättänyt aihe oli frisbeegolfrata ja sen rakentaminen Kauppi-Niihamaan. Kommentteja oli runsaasti sekä puolesta että vastaan. Osassa kommentteista rataa toivottiin rakennettavaksi Soukonvuoren ja Pikku-Niihaman väliselle alueelle. Toisaalta rataa toivottiin helpommin saavutettavaan paikkaan, lähemmäksi Kaupin urheilupuistoa. Pumpulaitoksen uimarannalle toivottiin käymälää samoin kuin Alasjärven uimarannalle, jonne osallistujat halusivat

myös pukukoppeja ja jäteastioita. Lisäksi toivottiin kiinnitettävän huomiota kasvillisuuden kulumiseen, sekä suojelualan perustamista Tuomikallion alueelle.

10.3.8 Parantamista vaativa rakenne tai reitti

Karttamerkkiä ”parantamista vaativa rakenne tai reitti” sijoitettiin kartalle 25 kertaa. Karttamerkkejä kommentoitiin erikseen 18 kertaa. Kaksi osallistujaa toivoi Luhtaantielle valaistua kevyen liikenteen väylää, myös uutta hiihtoreittiä Kaupista Soukonvuoren kautta Niihamaan toivottiin. Lisäksi toivottiin, että nykyisten hiihtoreittien ja kuntopolkujen reunoilta poistettaisiin 2-3 metrin etäisyydeltä kaikki puut pois, turvallisuuden vuoksi. Tätä ehdotusta vastusti seitsemän osallistujaa. Yhden kommentoijan mielestä muutaman puun poistaminen reittien varrelta olisi tarpeen. Rantaan Kaupista Toimelan tielle toivottiin parempaa juoksu- ja kävelyreittiä. Ehdotusta vastusti 5 osallistujaa, sillä reitti koettiin riittäväksi sellaisenaan. Pikku-Niihaman ympärille toivottiin myös parempaa ulkoilureittiä. Toivetta vastusti yksi osallistuja. Yksi kommentoija oli toivonut Niihaman retkeilymajalta parempaa viitoitusta ulkoilureiteille. Myös leirikeskuksen lähistölle kaivattiin viitoitusta siitä, miten rantapolulle pääsee menemättä leirikeskuksen parkkipaikan kautta. Useassa karttamerkissä toivottiin ojien ylityksiin ja polkujen kosteimpiin kohtiin lankkuja tai pitkospuita, tai olemassa olevien kunnostamista. Kaksi osallistujaa haluaisi lisää ratsastusreittejä Niihaman ratsastuskeskuksen lähistölle ja kaksi osallistujaa vastusti hevosten liikkumista alueella.

11 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

11.1 Tutkimukseen osallistuneiden toiveita ja mielipiteitä

Karttapohjaisen kyselyn tuloksista on huomattavissa sama vastaajien mielipiteiden ristiriitaisuus kuin perinteisemmissä metsäsuunnittelun osallistamiskyselyissä. Osallistujien vastaukset ovat usein voimakkaasti ristiriidassa, mikä luo suuren haasteen mielipiteiden huomioimiselle metsäsuunnitelmien metsänkäsittelytoimenpiteitä valittaessa. Kaikkea ei tietenkään voi miellyttää. Taajamametsäsuunnittelussa tulisikin etsiä keskitietä, joka miellyttäisi mahdollisimman suurta osaa alueen asukkaista ja käyttäjistä.

Yleisesti ottaen suuriin toimenpiteisiin, esimerkiksi avohakkuisiin, suhtaudutaan kielteisesti. Toivottuja toimenpiteitä ovat yksittäisten puiden poistot, pusikoiden raivaamiset ja harvennukset. Tämän tutkimuksen perusteella virkistysalueiden toivottiin olevan siistejä, etenkin uimarantojen kuntoon toivottiin parannusta. Roskakoreja ja käymälöitä kaivattiin enemmän ja olemassa olevien kunnosta ja tyhjentämisestä huolehtimiseen toivottiin kiinnitettävän enemmän huomiota. Metsän ”siisteys” herätti keskustelua osallistujien kesken. Kommenteissa toivottiin niin pystyssä olevien puiden kuin maapuiden ja tippuneiden oksien pois kuljettamista, kuin lahopuun lisäämistä kaatamalla lisää maapuita. Molempien kyselyiden kohdalla ristiriita ”siistiä” metsää toivovien ja monimuotoisuuden puolestapuhujien kesken oli selkeä. Kyselyn tulosten perusteella on tärkeää huolehtia siitä, että monimuotoisuudesta huolehditaan ylläpitämällä ja lisäämällä lahopuun määrää siten, että se ei hankaloita alueella ulkoilua ja liikkumista.

Runsasta kommentointia osallistujien kesken herätti Pyynikin harjulta avautuvien maisemien näkymisestä huolehtiminen. Mielipiteiden kamppailu näkymän avartamisen puolesta ja vastaan oli varsin tasaväkinen. Pyynikin luonnonsuojelustatus antaa omat rajoitteensa metsien hoidolle, mikä vaikuttaa oleellisesti osallistujien esittämien toiveiden toteuttamiseen. Pyynikin alueella toivottuja metsänhoitotöitä pystytään toteuttamaan silloin kun ne eivät heikennä alueen suojeltua luontoa vaan edistävät suojeltujen luontotyyppien säilymistä. Kauppi-Niihaman kyselyssä näkymän avartamista toivottiin Soukonvuorelta sekä Pirunvuorelta. Enemmistö vastaajista oli näkymien avaamisen puolesta ja vastustus oli huomattavasti pienempää kuin Pyynikin kyselyssä. Maisemien avaaminen iäkkäämpää puustoa poistamalla ja tutun ympäristön muuttaminen aiheuttaa

usein vastustusta asukkaissa. Usein kuitenkin tehty maiseman avaustoimenpide saa loppujen lopuksi kiitosta asukkailta. Näin kävi esimerkiksi Kuopion kaupungin maisemahakkuissa Puijon laella. Maisemien avaaminen Kallavedelle päin vanhaa kuusikkoa poistamalla sai aikaan runsasta vastustusta kaupungin asukkaiden keskuudessa. Toimenpiteelle myönnettiin kuitenkin maisematyölupa ja hakkuu toteutettiin suunnitelmien mukaisesti. Maiseman avaamisen jälkeen saatu palaute on ollut lähes yksinomaan positiivista. (Hamberg ym. 2012). Tämänkaltaisissa tapauksissa töiden visualisoinnista havainnekuviksi olisi runsaasti hyötyä, kun asukkaille voitaisiin esittää etukäteen toimenpiteen vaikutukset maisemaan.

Kauppi-Niihaman kohdalla huomio kiinnittyi Näsijärven rantaan suunniteltuun pyörätiehen, mikä näkyi ”kohde on hyvä tällaisenaan” -karttamerkin runsaana käyttönä. Myös muissa karttamerkeissä otettiin kantaa kyseiseen aiheeseen. Palaute oli lähes yksinomaan pyörätietä vastustavaa. Useassa kommentissa tuotiin ilmi se, että nykyinen Näsijärven rannassa kulkeva reitti on sellaisenaan riittävä. Yleisesti ottaen Kauppi-Niihaman kyselyyn osallistuneet olivat huolissaan alueen säilymisestä rakentamisen ulkopuolella, rauhallisena ja luonnonmukaisena virkistysalueena, jossa voisi kokea ”metsäntuntua”. Tämänkaltaisen palaute ei suoranaisesti liity metsäsuunnitteluun. Onkin tärkeää, että kyselyissä ilmitulleiden mielipiteet ja toiveet viedään eteenpäin sille kaupungin yksikölle, jonka toimintaan palaute liittyy. Osallistaminen ja palautteen kerääminen ilman, että sillä on vaikutusta suunnitteluun, on täysin turhaa työtä.

Kyselyn tulokset ja tämä raportti on annettu eteenpäin Tampereen kaupungin metsäsuunnittelijalle, joka on ottanut huomioon ne metsäsuunnitelmia päivityksissä. Kaupungin omaan paikkatietojärjestelmään tutkimuksesta saatu aineisto on viety karttatasoina. Lisäksi palautteesta koostetut teemakartat kommenttitaulukoineen ovat tukena metsäsuunnittelussa. Näitä teemakarttoja tullaan käyttämään myös asukasilloissa, missä esitellään metsäsuunnitelman aihio ja menetelmät millä se on koostettu. Palautteet, jotka koskivat muuta kuin metsäsuunnittelua, kerättiin omiksi karttatasoikseen ja teemakarttoiksi ja annettiin eteenpäin kaupungin viheralueiden teistä, laduista ja rakenteista vastaaville yksiköille.

Tavoitteena oli, että uudenlainen kyselytapa aktivoisi nuoria ja ”hiljaista enemmistöä”. Vertaamalla Pyynikin vastaajien ikäjakaumaa aiemmin tehtyihin lomakekyselyihin, voidaan huomata, että vastaajien ikäjakauma on molemmissa kyselyissä varsin saman-

kaltainen. Vuonna 2011 tehdyssä Länsi-Tampereen metsäsuunnittelun asukasyhteistyötä tutkivassa kyselyssä osallistuneiden enemmistö kuului ikäryhmiin 36–45 ja 56–65 vuotiaat (Kalola 2011). Pyynikin kyselyssä enemmistö kuului ikäryhmään 30–49 ja 50–65 vuotiaat, eli ikäjakauma oli varsin samankaltainen riippumatta menetelmästä, jolla kyselytutkimus on tehty. Yksikään alle 18-vuotias ei vastannut Pyynikin kyselyyn ja 18–29 vuotiaita vastanneista oli 11 %. Näin ollen toivottua nuorempien asukkaiden osallistumisaktiivisuuden lisäämistä ei saavutettu. Syynä voi olla, ettei nuoret liiku samassa mitta-kaavassa metsäalueilla kuin ikääntyneempi väestö. On myös mahdollista, että nuorille ei ole muodostunut samankaltaista sidettä taajamametsiin, kuin esimerkiksi pitkään samalla alueella asuneilla on ja tästä syystä nuoret eivät koe tärkeäksi vaikuttaa metsien hoitoon.

Palautteen ristiriitaisuudesta voidaan päätellä, että ”hiljaisen enemmistön” aktiivisuus jäi myös vähäiseksi. Hiljainen enemmistö koostuu mitä ilmeisimmin niistä, jotka ovat yleisesti ottaen varsin tyytyväisiä kunnan metsien hoitoon. Tämä vähentää osallistumisaktiivisuutta, mutta toisaalta myös tämän ryhmän mielipiteiden esille tuominen olisi yhtä tärkeää kuin niiden, joiden mielipiteet poikkeavat kunnan metsien hoidon linjauksista.

11.2 Kyselyn onnistuminen

Sähköisen karttapohjaisen kyselyn onnistumista on varsin vaikea mitata perinteisillä kyselyiden onnistumista mittaavilla tavoilla. Arviointia vaikeuttaa se, että Kauppi-Niihama ja Pyynikki ovat kaupungin suosituimmat virkistysalueet. Tämän vuoksi osallistujien määrää ei voida verrata alueiden asukasmääriin, koska käyttäjäryhmä koostuu muistakin kuin lähialueiden asukkaista ja kyselyyn vastaamista ei ollut rajoitettu mitenkään. Varsinaisia odotuksia osallistujamäärien suhteen ei ollut.

Sähköinen karttakysely mahdollisti myös keskustelun osallistujien välillä. Asukastilaisuuksia ja maastokävelyitä lukuun ottamatta mikään muu osallistamismenetelmä ei tarjoa mahdollisuutta keskusteluun osallistujien välillä. Ainakaan näiden kyselyiden kohdalla keskustelumahdollisuus ei kääntynyt itseään vastaan, vaan kommentointi pysyi maltillisena ja asiallisena. Tahallisesti provosoivien kommenttien määrä jäi yllättävän

vähäiseksi, lukuun ottamatta muutamia karttamerkkejä kommentteineen Kauppi-Niihaman kyselyssä.

On tärkeää tarjota kunnan asukkaille useita erilaisia osallistumismahdollisuuksia. Sähköiseen karttakyselyyn osallistuminen ei vaadi runsaasti aikaa, toisin kuin esimerkiksi perinteiseen postikyselyyn vastaaminen. Lisäksi se ei ole sidottu tiettyyn aikaan tai paikkaan ja kukin voi vastata nimettömänä. Kynnys osallistua sähköiseen karttakyselyyn on tehty mahdollisimman pieneksi, joten sen käyttöä muiden osallistamistapojen rinnalla on helppo puolustaa.

11.3 Tulosten käsittelyn haasteet

Yksi kyselyn tulosten tulkitsemisen haasteista oli se, että pelkän karttamerkin perusteella ei voitu tehdä johtopäätöksiä osallistujien toiveista ja mielipiteistä. Valmiiksi sijoitettuun karttamerkkiin pystyi toinen osallistuja jättämään kommentin. Tämän vuoksi esimerkiksi useissa ”näkömman avartaminen tarpeen” -karttamerkeissä tosiasiaa vastustettiin näkömman avartamista. Kyselyn tulosten käsittelyä olisi palvellut paremmin se, että osallistujat olisivat käyttäneet ”kohde on hyvä tällaisenaan”-merkkiä vasta-argumenttina toivotuille toimenpiteille. Tällöin pelkästään karttamerkin statuksen perusteella olisi voitu tehdä johtopäätöksiä asukkaiden toiveista. Tuloksia tarkasteltaessa onkin tärkeää, että kommentit on liitetty teemakarttojen yhteyteen ja karttamerkkiä vastaava kommenttiketju on helposti löydettävissä. Karttapohjaista kyselyä käytettäessä on huomioitava se, että karttamerkin jättäjä ei itse välttämättä ole ollut ”kartalla”, eli kyselyyn vastaaja on sijoittanut merkin eri paikkaan kuin oli tarkoitus. Asia saattaa selvitä karttamerkin kommentista tai siitä, että karttamerkin status on ristiriidassa ympäristön kanssa. Tätä voidaan estää selkeillä pohjakartoilla, joissa näkyvät tärkeimmät ulkoilureitit ja maamerkit. Myös ilmakuvan käyttö voisi lisätä osallistujien kartalla pysymistä. Parhaimmassa tilanteessa osallistuja itse saisi päättää kyselyn taustakartan useammasta eri vaihtoehdosta.

Oman haasteensa tulosten käsittelyyn toi myös se, että Kartoittaja.fi-palvelussa kommenttien merkkimäärää ei ollut rajattu. Tulosten käsittelyyn käytettiin ArcMap sovelusta, jossa ominaisuustietotaulukon kentän maksimimerkkimäärä on 254. Tämän vuoksi joidenkin osallistujien kommentteja jouduttiin lyhentämään runsaasti. Sujuvan ja no-

pean tulosten käsittelyn vuoksi karttamerkkien kommenttien merkkimäärän rajoittamista olisi harkittava. Merkkimäärän tulisi olla yhteensopiva käytettävän paikkatieto-ohjelma kanssa. Toisaalta tämä rajoittaisi keskustelua, mutta etu tulosten käsittelyn nopeuteen olisi huomattava. Asukasyhteistyö on jo valmiiksi aikaa vievää ja sitoo runsaasti resursseja. On siis tilausta osallistamismenetelmälle, jonka tulokset olisivat helposti ja nopeasti käsiteltävissä muodossa.

11.4 Kehitysehdotuksia

Uutta karttakyselyä suunnitellessa olisi huomioitava kyselystä saatavien tietojen yhteensopivuus käytössä olevan paikkatieto-ohjelman kanssa. Kommenttien merkkimäärän rajoittaminen ominaisuustietotaulukon sarakkeen merkkimäärää vastaavaksi nopeuttaisi tulosten käsittelyä. Tällöin ei myöskään jäisi mahdollisuutta, että kommentin viesti vääristyisi muokkaamisen vuoksi.

Käytettävien karttamerkkien statuksia tulisi pohtia sen kautta, kuinka tärkeää tietoa ne sisältävät metsäsuunnitelman uudistamisen kannalta. Miten esimerkiksi karttamerkki ”mielipaikka” vaikuttaa metsäsuunnitelman uudistamiseen? Etenkin sellaisissa tapauksissa, joissa karttamerkkiin ei ole liitetty kommenttia, on vaikea loppujen lopuksi tietää mitä osallistuja haluaa. Haluaako ”mielipaikka” karttamerkin jättäjä, että kyseinen paikka säilyy sellaisena kuin se nykyhetkellä on ja hoitotoimenpiteillä ylläpidettäisiin paikan nykykuntoa. Vai toivooko osallistuja, että mielipaikka säilytettäisiin kaikkien toimenpiteiden ulkopuolella? Minimoimalla karttamerkkien tulkittavuutta kasvatetaan niiden hyödyllisyyttä kyselyn tarkoitukselle. Toisaalta on huomioitava myös se, että kaikkien karttamerkkien ei tarvitse olla vahvasti johdattelevia. Tällöin jätetään tilaa osallistujien sellaisille mielipiteille, jotka eivät välttämättä suoranaisesti liity aiheeseen, mutta ovat tärkeää tietoa kunnan asioista päättävälle.

Hyvänä esimerkkinä kyselyn huomion siirtymisestä osittain aiheen ulkopuolelle toimii Kauppi-Niihaman kysely. Reilu kolmannes karttamerkeistä ja kommentteista oli suunnattu vastustamaan suunniteltua rantareittiä. Sinällään on hyvä, että asukkaat tuovat mielipiteensä tätä kautta ilmi myös rantareittisuunnitelmiin, mutta kyselyn pääasiallisena tarkoituksena oli kuitenkin kerätä mielipiteitä metsänhoitosuunnitelmaa varten. Kyselyn tarkoituksena oli myös kerätä tietoa rakenteita ja reittejä yläpitävälle kaupungin

henkilökunnalle, mutta näin suurta vastusta rantareittisuunnitelmaa kohtaan tuskin odotettiin.

Kartoittaja.fi -palvelu lopetettiin maaliskuussa 2013. Tällaisenaan karttakyselyitä ei siistulla toteuttamaan osana Tampereen metsäsuunnitelmien uudistamista. Kevään 2013 aikana Tampereella testataan Ympäristöministeriön Harava-hankkeen karttapohjaista kyselypalvelua, joka on yksi mahdollinen vaihtoehto korvaamaan Kartoittaja.fi-palvelua metsäsuunnitelmien osallistamisvaiheessa.

LÄHTEET

Hamber, L., Löfström, I. & Häkkinen, I. (toim) 2012. Taajamametsät – suunnittelu ja hoito. Helsinki: Metsäkustannus.

Kalola, A. 2011. Asukasyhteistyö Länsi-Tampereen metsäsuunnittelussa. Metsätalouden koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Kerrokartalla-osallistumiskanava. 2010. Helsingin kaupunki. Luettu 1.4.2013.
<http://kerrokartalla.hel.fi/>

Kartoittaja.fi. 2010. Maagit. Luettu 31.1.2013.
<http://www.kartoittaja.fi/>

Kauppi-Niihaman osayleiskaava. Selostus. 2008. Tampereen kaupunki, suunnittelupalvelut.

Longley, P., Goodchild, M., Maguire, D. & Rhind, D. 2005. Geographic Information Systems and Science. England: John Wiley & Sons.

Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1906.

Maisema- ja ympäristöselvitys. Kauppi-Niihaman osayleiskaava. 2001. Tampereen kaupunki, kaavoitusyksikkö.

Miettinen, S. metsäsuunnittelija. 2013. Karttakyselyn taustaa. Sähköpostiviesti. si-ni.miettinen@tampere.fi. Luettu 19.2.2013.

Mikkola, N., Pykäläinen, J., Löfström, I., Kurttila, M. & Tikkanen, J. 2008. Kuntametsien suunnittelun tiekartta -hankkeen loppuraportti. Metlan työraportteja 68. Luettu 17.2.2013.
<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2008/mwp068.pdf>

Palautepalvelu. 2010. Jyväskylän kaupunki. Luettu 1.4.2013.
<https://s-asiointi.jkl.fi/eFeedback/fi/Feedback/28>

Pyynikin luonnonsuojelualue. Hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 2003–2012. 2003. Tampereen kaupunki, kiinteistötoimi, puistoyksikkö ja ympäristönvalvonta.

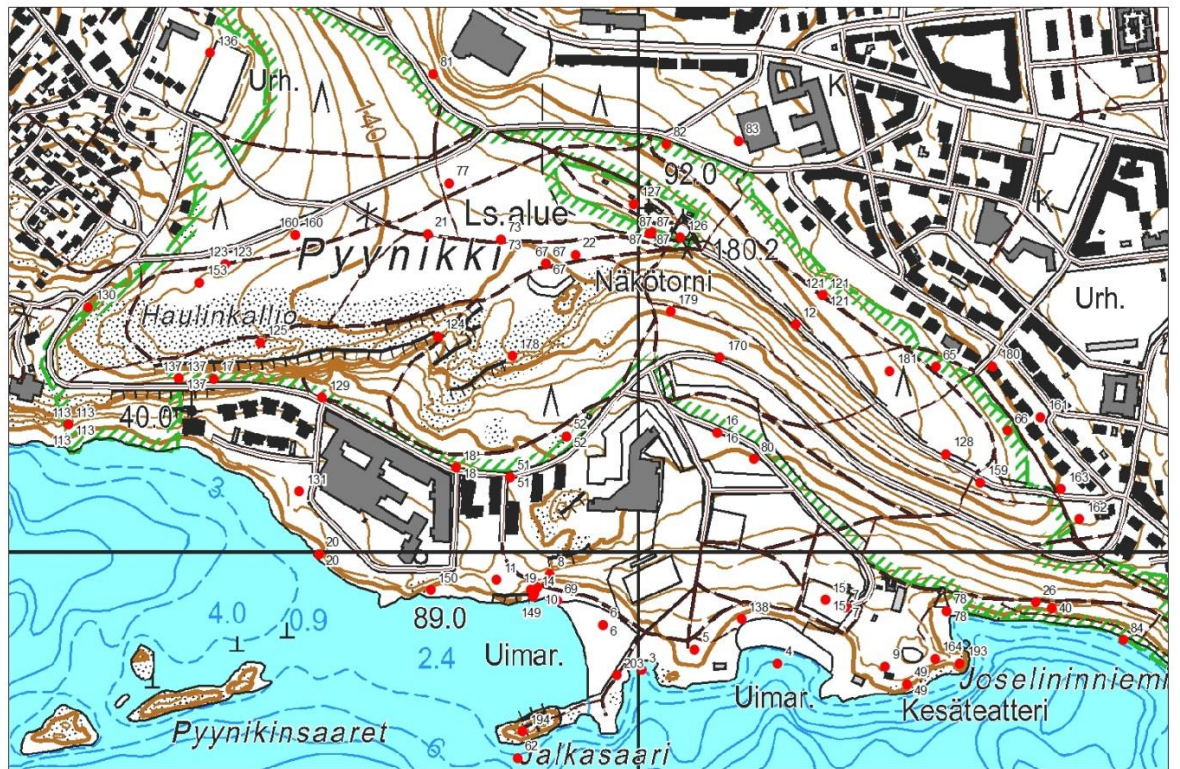
Pyynikki. 2009. Tampereen kaupunki. Päivitetty 27.3.2013. Luettu 1.4.2013.
http://www.tampere.fi/ymparistojaluonto/luonnonsuojelu/luonnonsuojelualueet/pyynikki.html#page_start

Pyynikin näkötornin kahvila. 2011. Tornio. Luettu 23.2.2013.
<http://www.munkkikahvila.net/?page=3>

Tuominen, A. 2009 Mansen Mettät – Voimavara ja Mahdollisuus. Tampereen kaupungin metsien hoidon toimintamalli 2009-2020. Tampereen kaupunki. Luettu 17.2.2013.
<http://www.tampere.fi/material/attachments/m/5nGSZOVdG/metsienhoidontoimintamalliosal.pdf>

LIITTEET

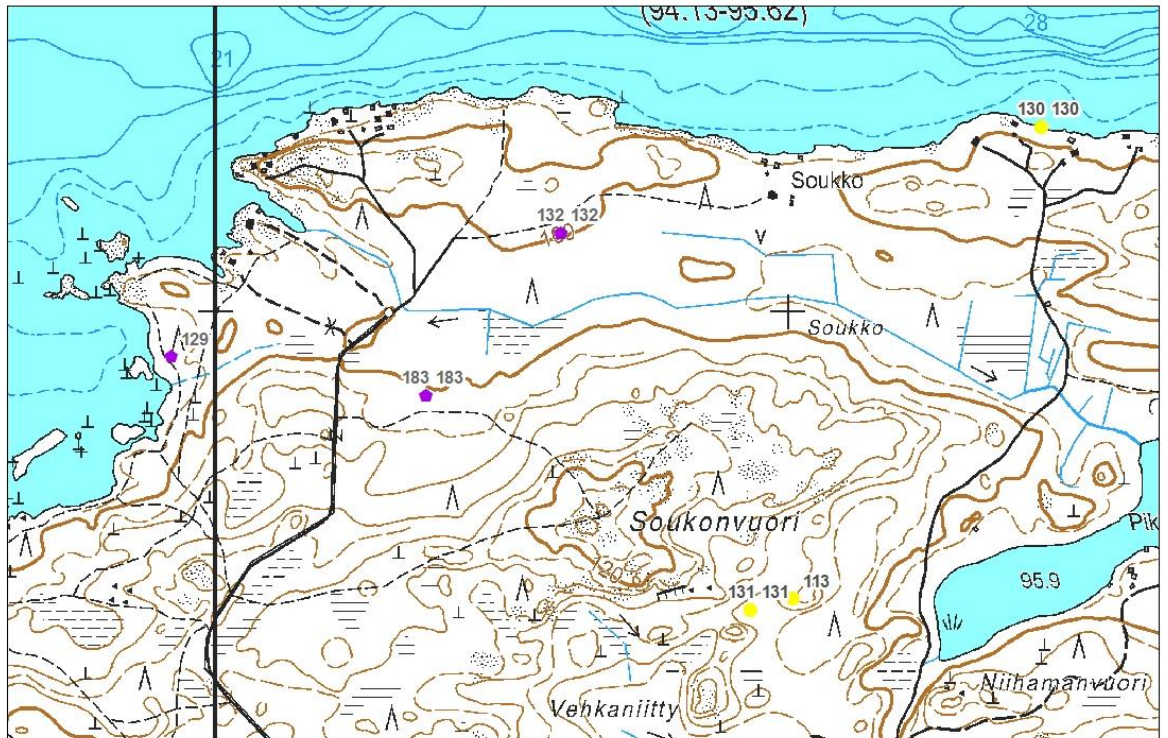
LIITE 1. Teemakartta Pyynikki ”Teitä ja rakenteita koskevat karttamerkit”

Tiet ja rakenteet

• tiet_rakenteetP

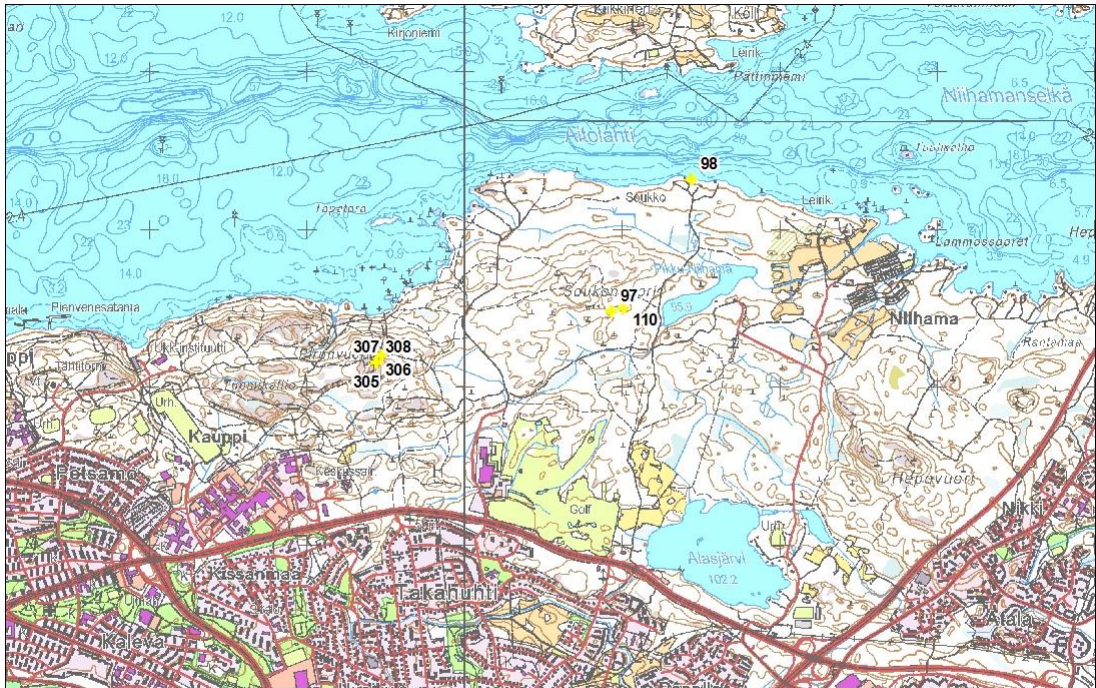
LIITE 2. Teemakartta Kauppi-Niihama ”Metsänhoitoon liittyvät karttamerkit Soukonvuoren ympäristössä”

Metsänhoidollisia pisteitä

- avartaminen tarpeen
- hoitoa vaativa

LIITE 3. Teemakartta Kauppi-Niihama ”Näkymän avartaminen tarpeen”

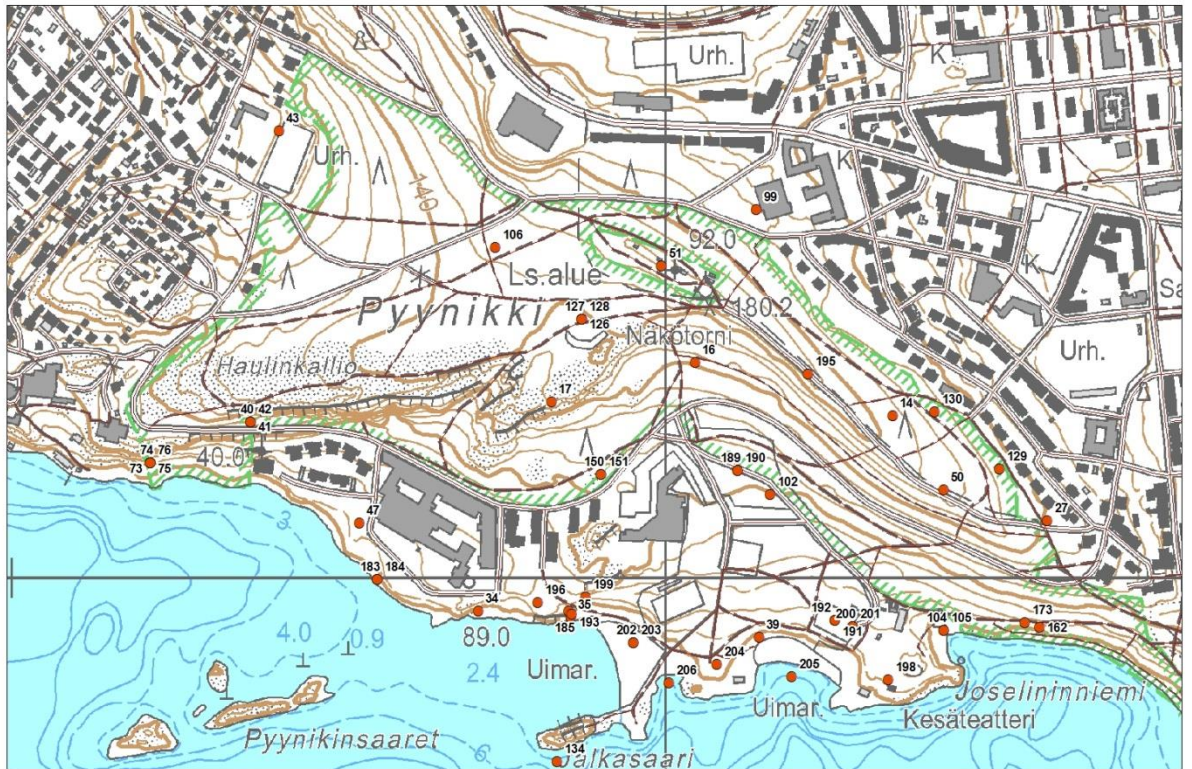
Avartaminen tarpeen

✦ avartamintarp_K_Project

ID	Merkki	Kommentti	Nimi_m	Tunnus
131	Näkymän avartaminen tarpeen	Hieno retkipaikka, jos vain pääsis risukkojen läpi.		97
130	Näkymän avartaminen tarpeen	Ranta-aluetta voisi siistiä ja vaikka sijoittaa muutama puistonpenkki, johon voisi kävelyllä jäädä ihaillemaan miasemia.		98
113	Näkymän avartaminen tarpeen	Frisbeegolfväylät tarvitsevat avartamista, jotta maksimissaan 60-100 metrin reiät päästään läpi 3-4 Par-heitolla.	Antti	110
71	Näkymän avartaminen tarpeen	Huippupaikka ja huippumaksi tulee kun näkymää vähän raivataan.	Pyöräilijä	168

5	Näkymän avartaminen tarpeen	Pirunvuoren maisema Näsijärvelle päin, vaatisia avartamista.	Artsi	301
5	Näkymän avartaminen tarpeen	Tasan samaa mieltä, itselläni on sieltä 80-luvulla otettu upea valokuva maisemasta Näsijärvelle, nyt puut ovat kasvaneet eteen. Avartamista tarvittaisiin.	Harry	302
5	Näkymän avartaminen tarpeen	Olen samaa mieltä.		303
5	Näkymän avartaminen tarpeen	Taasko puita kaadettaisiin? Ei enää yhtään puuta pinoon Kauppi-Niihamasta!		304
5	Näkymän avartaminen tarpeen	Kaikkialta ei tarvitse nähdä järvelle. Pirunvuori on hyvä sellaisenaan, siihen ei saa koskea.	Hanna	305
5	Näkymän avartaminen tarpeen	Puita ei kannata kaataa näköalan takia. Järven näkee rannasta. Puu kestää kasvaa uudestaan kymmeniä vuosia.		306
5	Näkymän avartaminen tarpeen	Hei ihmiset! Näkötorni paikalle ja metsää ei tarvitse kaataa. Näköalakin paranee siinä.	Antti	307
5	Näkymän avartaminen tarpeen	Metsässä kuuluu olla puuta.	Lenkkeilijä	308

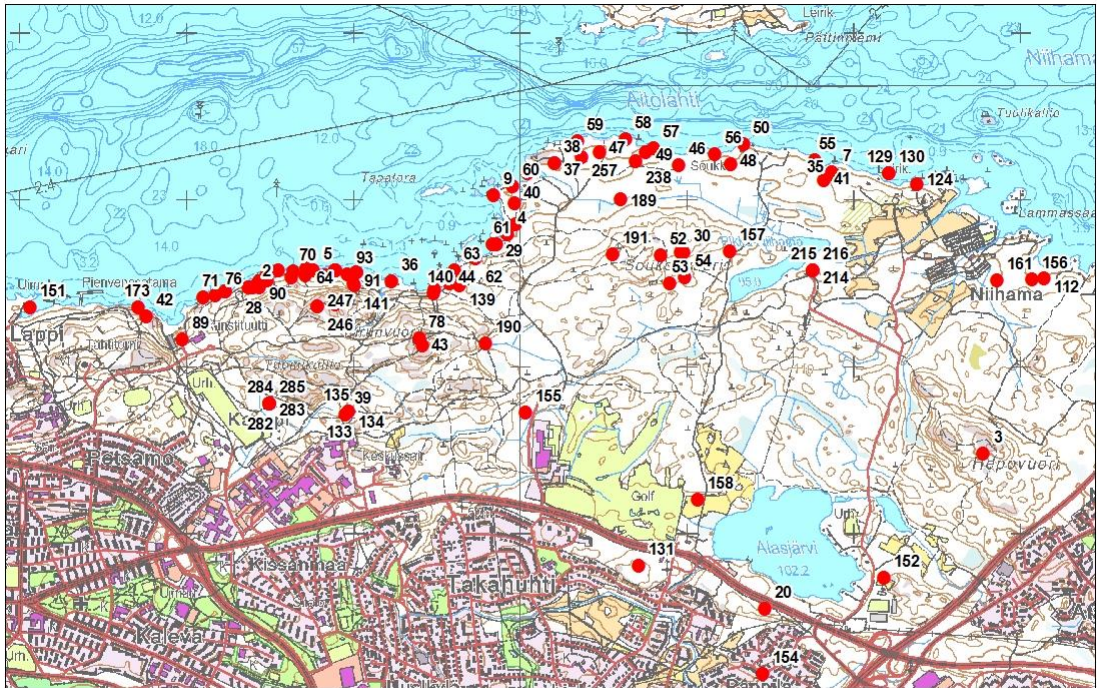
LIITE 4. Teemakartta Pyynikki ”Parantamista vaativa muu kohde”

Parantamista vaativa muu

- parantamista_vaativamuu_Pro

LIITE 5. Kauppi-Niihaman teemakartta ”Kohde on hyvä tällaisenaan”

Kohde hyvä

● kohdehyva_K_Project